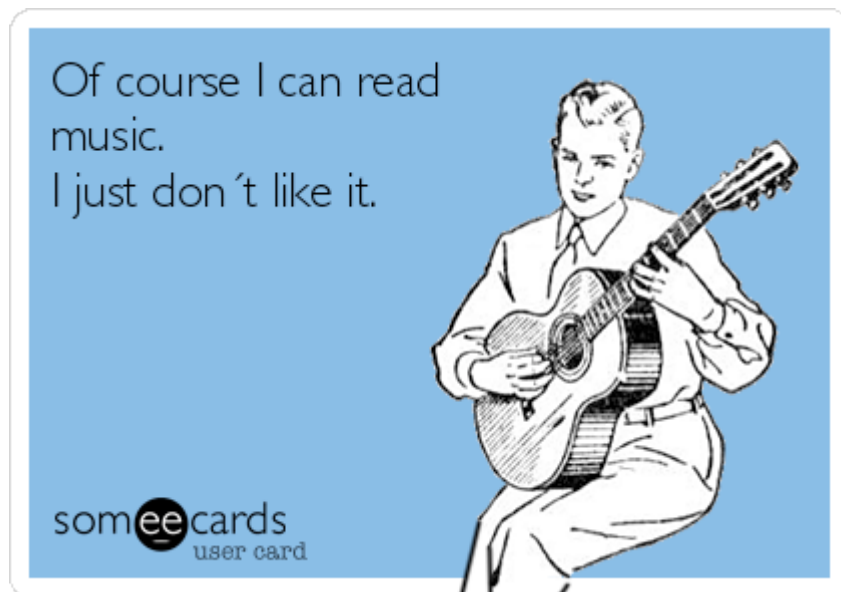

Notläsning för elgitarr, bra att kunna men helt onödigt?

En undersökning om elgitarristers syn på notläsning

Examensarbete
Musikpedagogexamen
Vårterminen 2013
Poäng: 15 hp
Författare: Fredrik Vislander
Handledare: Annika Falthin

Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka och få kunskap om hur elgitarrister tillika elgitarrpedagoger i Sverige idag uppfattar värdet av goda färdigheter i notläsning. Studien kan bidra med slutsatser om i vilken utsträckning man som elgitarrpedagog bör undervisa i notläsning. Undersökningen berör även samband mellan respondenternas bakgrund såsom ålder och utbildning och deras syn på notläsning samt deras arbetsområden som musiker och syn på notläsning. Även synen på hur undervisning i notläsning bör bedrivas, när det är lämpligt att börja notläsningsundervisningen och vilka verktyg som kan användas för detta undersöktes. Undersökningen gjordes genom en webbaserad enkätundersökning.

Resultaten visar att en majoritet av respondenterna anser att det går att arbeta som musiker (som elgitarrist) med små eller inga notläsningskunskaper. Dock är man då låst till vissa typer av arbetsområden, till exempel blir det då svårt att arbeta inom teater/musikal. Vidare framkommer att äldre respondenter värderar sin notläsningsförmåga högre än vad yngre respondenter gör och respondenter med högskoleutbildning anser i större grad än övriga respondenter att god notläsningsfärdighet är viktigt. Inom vilka områden respondenterna har de flesta av sina uppdrag verkar avgöra deras attityd till hur viktigt det är med god notläsningsförmåga. Vad gäller undervisning framkommer i bakgrundslitteraturen att det finns forskning som visar att en för tidig start av notläsningsundervisning kan hämma elevernas generella musikaliska utveckling och respondenterna i föreliggande undersökning anser i hög grad att det är elevens mognad och intresse som ska vara avgörande för när notläsningsundervisningen ska börja. Vidare visar undersökningen att respondenterna anser att det är viktigare för en pedagog att kunna läsa noter än det är för en musiker. Det framkommer även att elgitarrister anses vara sämre notläsare än musiker som spelar andra instrument och anledningarna till detta anses bland annat vara instrumenttekniska skäl och avsaknad av notläsningstradition

Nyckelord: Notläsning, instrumentalundervisning, elgitarr, elgitarrister, populärmusik, pedagog, musiker, musikpedagogik, metodik.

Innehållsförteckning

Förord	5
1. Inledning	6
1.1 Syfte	7
1.2 Uppsatsens disposition	7
1.3 Centrala begrepp	7
1.3.1 Definition notläsning	7
1.3.2 Leadsheet, kompskiss	7
1.3.3 Tabulatur	8
2. Notskriftens historia och tidigare forskning	9
2.1 Notskrift	9
2.2 Gitarrens och elgitarrens historia	9
2.3 Teoretiska utgångspunkter	10
2.4 Västerländsk konstmusik	11
2.4.1 Notläsning inom konstmusiken	12
2.5 Populärmusik	12
2.5.1 Notläsning inom populärmusik	12
2.5.2 Populärmusik i musikundervisningen	13
2.6 Tolkning av visuella symboler	14
2.7 Elgitarrister och notläsning	15
2.7.1 Vad bör/förväntas en elgitarrist kunna?	15
3. Metod	17
3.1 En kvantitativ metod med kvalitativa inslag	17
3.2 Val av respondenter, urval, avgränsning	17
3.3 Bortfallsanalys	17
3.4 Etik	18
3.5 Genomförande	18
3.5.1 Internetverktyget Netigate	19
3.5.2 Pilotundersökning	19
4. Resultat	20
4.1 God notläsningsförmåga viktig endast om du vill jobba inom teater/musikal	20
4.2 Äldre respondenter värderar sin notläsningsfärdighet högre än de yngre	23
4.3 Respondenter med högskoleutbildning värderar notläsningsfärdighet högt	24
4.4 Respondenternas arbetsområden avgör hur viktigt de anser att det är med god notläsningsfärdighet	24
4.5 Olika syn på notläsning vad gäller musiker- och pedagogverksamhet	25
4.6 Elgitarrister anser att elgitarrister är dåliga notläsare	25
4.7 Elevens intresse bör styra notläsningsundervisningen	26
4.8 Sammanfattning av resultat	27
5. Diskussion	28
5.1 Samband, skillnader och attityder	28
5.2 Notläsning inom undervisningen	28
5.2.1 Notläsning, en kognitiv och motorisk process	29
5.2.2 Gehör och notläsning	29
5.2.3 Elevens intresse, mognad och instrumentfärdighet bör avgöra när notläsningsundervisningen ska påbörjas	30
5.2.4 TAB och läromedel	30
5.3 Behövs det notläsande elgitarrister?	31
5.4 Notläsning anses viktigare för pedagoger än för musiker	31

5.5 Är elgitarrister sämre notläsare? Varför?	32
5.6 Metoddiskussion.....	32
5.6.1 Validitet och reliabilitet.....	32
5.7 Vidare forskning.....	33
6. Litteraturlista.....	34
Bilaga 1.....	36
Bilaga 2.....	37
Bilaga 3.....	38

Förord

Jag vill tacka min handledare Annika Falthin, Jakob Freudenthal, Maria Nelson, Linda Karlsson samt alla som fyllde i enkäten.

1. Inledning

Som elgitarrist med förhållandevis dåliga kunskaper i notläsning har jag ofta funderat på notläsningens vikt för mitt yrkesutövande som både musiker och pedagog. Jag har ca 15 års erfarenhet av arbete som gitarrist inom en mängd olika områden exempelvis coverband, dansband, artistkomp, studioinspelning och originalmusik. Vid sidan av detta har jag undervisat i en mängd sammanhang såsom privatundervisning, kommunal kultur- och musikskola, musikgymnasium och folkhögskola. Jag har under denna tid mycket sällan hamnat i situationer då jag behövt läsa musik á vista (direkt från notblad utan att ha studerat notbilden tidigare) och har därför varit tveksam till nyttan av att öva upp en god färdighet i notläsning vilket får anses innebära en stor arbetsinsats jämförbar med att lära sig att läsa text.

Klassiska gitarrister har oftast en mycket god notläsningsfärdighet som givetvis hänger samman med dels traditioner inom genren och dels med att det är det sätt genom vilket de lär sig nytt material. Inom populärmusiken är det inte lika självklart att läsa noter. Många klarar sig genom ett helt yrkesliv med inga eller endast grundläggande kunskaper i att läsa musik. Dock är jag givetvis medveten om att det även handlar om i vilka sammanhang gitarrister har de flesta av sina uppdrag. Är arbetet på en teater är det troligen viktigare med en god notläsningsförmåga då instudering och repetitioner sker genom noter. Dock får musikerna även där ofta sina noter i god tid och kan alltså klara sig igenom materialet med endast grundläggande färdigheter i notläsning. Det är ju även troligt att man hamnar på sina olika jobb för att man just är en god notläsare eller tvärtom. Enligt mina erfarenheter som elgitarrist är det mycket vanligt att musikerna endast får kompskisser med form samt harmonier. Ska man då som lärare ändå se till att eleverna tränar notläsning eller ska man fokusera på till exempel genrebredd och att tolka så kallade leadsheets istället? Svar på denna fråga berör främst den frivilliga musikundervisning som bedrivs inom kommunal musikskola, studieförbund samt folkhögskola där det finns en lägre grad av styrning av kursinnehållet (Skolverket, 2013). I till exempel gymnasieskolan är utbildningen styrd av skolverkets styrdokument Gy11 (Skolverket, 2011) och då även notläsningsundervisningen.

Under min studietid på SMI har jag inte mötts av hårda krav på god notläsning utan klarat mig bra med grundläggande notläsningsfärdighet. Inte heller har det lagts stor vikt på metodikundervisning i ämnet, det vill säga hur man som elgitarrpedagog lär ut notläsning. Dock har jag själv lagt ner stort arbete på att förbättra min notläsning under studietiden och det har bidragit till att jag nu känner mig säkrare i många situationer, inte minst i lärarrollen. I musik- och teorikurserna för gymnasiet i Gy11 (Skolverket, 2011) betonas dock notläsning jämte gehörsinläring.

För att få veta mer om hur det förhåller sig med behovet av att kunna läsa noter som elgitarrist undersöker jag, genom en enkätundersökning, synen på notläsning hos ett antal (på den svenska arbetsmarknaden) verksamma elgitarrister tillika elgitarrpedagoger inom den afroamerikanska genren.

Föreliggande undersökning handlar om hur elgitarrister ser på notläsning, hur viktig den är för deras yrkesutövande, om de anser att de har tillräckligt god notläsningsfärdighet, om de fortfarande tränar notläsning på ett strukturerat sätt, om de anser att de fått den träning inom detta som har varit adekvat för att klara ett yrkesliv, både som musiker och lärare och vidare hur de tycker att undervisning i ämnet skall gå till och i vilken omfattning. I studien undersöks också hur de uppfattar skillnaderna mellan gehörsbaserad inläring och notbunden inläring samt hur dessa kompletterar varandra. Jag tror att det finns ett värde i att undersöka detta då det enligt min erfarenhet råder oenighet bland elgitarrister om hur stor nytta man har av god notläsningsfärdighet. Om jag kan besvara denna fråga kan det ge en indikation på hur

mycket tid man som elgitarrpedagog bör lägga på notläsning när man undervisar samt i viss mån hur denna undervisning kan läggas upp.

1.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att få kunskap om hur elgitarrister tillika elgitarrpedagoger i Sverige idag uppfattar värdet av färdigheter i notläsning dels i egenskap av musiker dels i egenskap av pedagoger.

Syftet ledde till att jag formulerade följande forskningsfrågor:

- Vilka samband finns mellan informanternas ålder, utbildning, arbetsområde som musiker och deras syn på hur viktig det är med notläsning för elgitarrister och elgitarrpedagoger?
- Är elgitarrister sämre notläsare än andra instrumentgrupper och vad anser respondenterna att detta i så fall beror på?
- Finns det ett behov av elgitarrister med goda notläsningskunskaper och i så fall inom vilka områden?
- Attityder kring undervisning i notläsning indelat i ett antal frågor: vad som avgör när det är lämpligt att börja med notläsning? Hur bör fördelningen mellan gehörsbaserad och notbunden inläring se ut? Vad har TAB:s för funktion i undervisningen?

Förhoppningen är att studien kan bidra med kunskap om när och hur notläsningsundervisning för nybörjare bör inledas samt i någon mån hur denna undervisning bör bedrivas. Med nybörjare avses elever inom ramen för den frivilliga musikundervisning som bedrivs i kommunal musikskola, studieförbund, folkhögskolor och på privata skolor som på uppdrag av kommunen bedriver undervisning samt privatundervisning.

På grund av ett litet urval, ett antal elgitarrister i Sverige, kan min undersökning endast visa på tendenser kring mina frågeställningar.

1.2 Uppsatsens disposition

Redovisningen inleds med att centrala begrepp definieras och följs av en genomgång av bakgrundslitteraturen. Därefter presenteras metod och genomförande som följs av undersökningens resultat. Redovisningen avslutas med en diskussion kring resultat och bakgrundslitteraturen.

1.3 Centrala begrepp

1.3.1 Definition notläsning

Jag kommer i detta arbete att skilja på notläsning och det att läsa ackord och harmonier samt musikalisk form vilket kommer att benämnas att läsa leadsheet eller kompskiss (se nedan). Notläsning definieras här som färdighet i att snabbt tolka en notbilds tonhöjder samt rytm till ett resultat som till hög grad återspeglar kompositörens avsikt (på elgitarr).

1.3.2 Leadsheet, kompskiss.

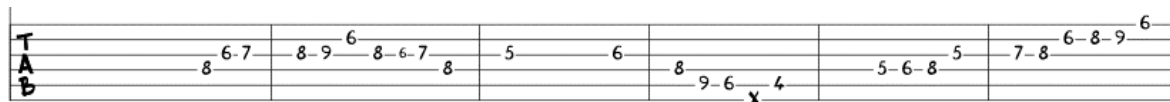
I denna undersökning används omväxlande begreppen leadsheet och kompskiss och kan här ses som synonyma. Dessa har den benägenheten att de kan se ut på en mängd olika sätt,

alltifrån ett par ackordsymboler till en fullständig nedteckning av ett musikstyckes form och harmonik ibland även i kombination med vanlig notskrift (Green 2002, s. 38). Se bilaga 1 för ett exempel.

1.3.3 Tabulatur

Tabulatur är en benämning på flera olika typer av notation för instrument, främst tangentinstrument och luta. De användes under 1400- till 1600-talen i Europa och noterna angavs med bokstavsbeteckningar, siffror eller andra symboler. Notvärdena angavs med tecken eller notskaft liknande vår vanliga notskrift. På luta angavs noternas läge på greppbrädan. Denna tabulatur har viss motsvarighet idag i de greppfigurer som kan användas i gitarrskolor m.m. (Bonniers musiklexikon, 2003).

Den moderna tabulatur (förkortat TAB) som omnämns i detta arbete finns mycket lättillgänglig via internet samt i en mängd läromedel för gitarr och elgitarr. Då gitarren är konstruerad så att samma tonhöjd finns på fler ställen på gitarrhalsen har TAB:s den fördelen gentemot traditionell notskrift att författaren snabbt kan beskriva en lämplig fingersättning. En stor nackdel med TAB:s har varit att den inte anger rytmer eller tonlängder. I viss mån kan detta avhjälpas genom att författaren anger rytmer över eller under tabulaturen. Dock så börjar man ju då närma sig vanlig notskrift (www.ne.se, TAB) se figur 1.

Figur 1 Modern tabulatur (transkriberat av F. Vislander)

2. Notskriftens historia och tidigare forskning

Detta avsnitt ämnar ge en bakgrund vad gäller notskriftens historia samt elgitarrens plats inom musiken. Vidare är det en genomgång av relevant litteratur som ligger till grund för analys och slutsatser av resultaten.

2.1 Notskrift

Notskrift är ett system som med hjälp av grafiska tecken återger musik. Notskriften visar tonhöjden och anger tidsvärden. Dessutom finns en stor mängd tecken och termer för att ange nyanser i tempo, dynamik m.m.

Tecken på notation finns redan i egyptiska hieroglyfer från 2000-talet f.Kr., och helt klara exempel på notskrift är belagda hos sumererna i Babylon (ca 1800-talet f.Kr.), i flera östasiatiska stater samt Indien vid samma tid. Grekerna hade under antiken två olika system för att notera musik, ett för sång och ett för instrumentalmusik. Båda var grundade på bokstäver eller bokstavsliknande tecken, och dessa system ligger i viss mån till grund för de latinska ordnamnen på våra toner (a, b, c etc.). Grekerna hade även ett sätt att med handrörelser visa om melodin rörde sig upp eller ner, och denna keirinomi är möjligen ursprunget till de neumer som utvecklades i den västerländska kyrkomusiken under 800-talet. Neumerna var tecken som antydde om melodin skulle röra sig upp eller ner, men utan att ange fasta tonhöjder eller tidsvärden. Så småningom kompletterades neumerna med en eller flera linjer, och detta utvecklades av Guido av Arezzo, som på 1000-talet införde ett system med fyra linjer. Man började också använda klaver för att fixera linjernas tonhöjd. Omkring år 1200 ombildades neumerna till koralnotskriften, som angav fasta tonhöjder. Allt eftersom flerstämmigheten växte fram blev kraven på att kunna ange stämmornas rytmik större, och under 1200-talet utvecklades koralnotskriften till mensuralnotskrift, som kunde ange både fast tonhöjd och tidsvärden. Notvärdena var dock fortfarande endast ungefärliga, och för att klart kunna ange proportionerna mellan tonernas tidsvärden infördes taktstreckets på 1600-talet. Därmed föddes den moderna notskriften. (Bonniers musiklexikon, 2003). Notskrift uppstod först som en hjälp för minnet men används nu även som hjälpmedel vid komposition, i undervisning och inläring samt för analytisk funktion (Lillestam, 1995).

Även om notskriften kan ange mycket i musiken exakt så är ett framförande ändå alltid en tolkning, i större eller mindre grad (Bonniers musiklexikon, 2003) något som även Hultberg tar upp i sin avhandling. Hon menar att musiker som framför ett noterat musikstycke inte bara interagerar med den noterade musiken utan är även involverad i en sociokulturell interaktion på ett antal nivåer till exempel genrens traditioner, notskrivningstraditioner, kompositörens avsikter m.m (Hultberg, 2000).

Figur 2 Modern notskrift (komposition. F. Vislander).

2.2 Gitarrens och elgitarrens historia

Gitarr och elgitarr är idag två av de vanligast förekommande instrumenten i västerländsk musik och även i instrumentalundervisning. Namnet gitarr kommer från grekiskans *Kithara* och möjligen har gitarren utvecklats ur det antika instrument som hette just så. Från 1200-talet är gitarren förknippad med Spanien där det utvecklades två typer av gitarliknande instrument och från 1500-talet finns musik bevarad (Bonniers Musiklexikon, 1981). Den sextsträngade

gitarren som vi spelar på idag blev allt mer vanlig och standardiserad runt sekelskiftet år 1800 (Rostwall & West 2001). Till Sverige kom gitarren främst genom frikyrkan som använde den som ett enkelt ackordinstrument. Instrumentet har alltid haft många olika användningsområden; som ackompanjemangsinstrument till sång, som ensembleinstrument i olika instrumentkonstellationer och som solistiskt ackordinstrument. Under 1930-talet då orkestrar och storband i USA blev större (och därmed spelade på högre volym) utvecklades den elförstärkta varianten (Bonniers musiklexikon, 1981). I populärmusik av olika slag har gitarren och elgitarren många funktioner och förekommer i de flesta stilar. I till exempel pop, rock, jazz och blues har gitarren/elgitarren flera olika funktioner, bland annat som kompinstrument med starkt rytmisk prägel, såväl som mer solistiska funktioner (Rostwall & West 2001). Därutöver finns en stor, framför allt solistisk, repertoar inom den västerländska konstmusiken (Bonniers musiklexikon, 1981). Gitarren har traditionellt sett förknippats med den lägre värderade populärmusiken. Detta kan vara en av anledningarna till att det dröjde ända till 1960-talet innan gitarren dök upp i den högre musikutbildningen. Gitarren har än idag en blygsam position inom institutionen, trots instrumentets starka ställning inom många områden av musiklivet (Rostwall & West 2001).

2.3 Teoretiska utgångspunkter

Att spela på gehör är det absolut vanligaste sättet att musicera och har så varit genom mänsklighetens historia och merparten av världens musik är gehörsmusik (Lilliestam, 1994, 1995). Trots detta har gehörsmusicerande alltid legat utanför den etablerade akademiska kulturtraditionen och därför hamnat utanför fokus i vetenskapliga sammanhang (Lilliestam, 1995). Det är dessutom vanligt att man kopplar samman kunskap om musik med notläsning och detta kommer ifrån en kulturell, västerländsk, kunskapssyn att bara kunskap som kan formuleras i ord och skrivas ned är verklig kunskap (Lilliestam, 1994). Det skriftliga har sedan länge haft en överordnad roll jämfört med det muntliga och notcentreringen inom den västerländska konstmusiken kan skyllas på skriftkulturens generella dominans i vår kultur (Varkøy, 2008). Varkøy menar vidare att konstmusiken inte skulle kunna existera utan skriften och att skriften är en förutsättning för kompositionsprocessen och för spridningen av musiken.

Det finns även sociokulturella motsättningar mellan till exempel klassiskt skolade musiker och rockmusiker där de olika grupperna ser ner på varandra. Det föreligger även en politisk värdegrund där viss musik (konstmusik) traditionellt setts som finare än folklig musik som till exempel populärmusik och folkmusik. Lilliestam talar här om en ”skriftlig” (akademisk) och en ”muntlig” (folklig) kultur (Lilliestam, 1995). Konstmusik associeras oftare med fenomen som representerar högre moral och större livsvärden än vad folklig musik gör och är historiskt sett kopplad till samhällsklasser med hög social och ekonomisk status samt till de institutioner som dessa grupper skapade, till exempel kyrkan, hoven och akademierna (Rostwall & West 2001). Denna motsättning har dock varit under positiv förändring de senaste åren enligt Lilliestam (Lilliestam, 1995).

Musiker inom popmusik har ofta ett annat förhållningssätt till notation än klassiskt skolade musiker, bl.a. skriver Lucy Green i sin bok *”How Popular Musicians Learn”* (2002) att i många professionella sammanhang inom populärmusiken används inte notation utan musikerna förväntas kunna repertoaren utantill (Green 2002). Till exempel måste coverbandsmusiker kunna en stor mängd standardrepertoar utantill (från 50 eller 60 låtar till flera hundra) och dessutom utan förberedelse kunna spela dessa i olika tonarter (Green 2002), något som en klassisk musiker sällan ställs inför. Dessutom måste frilansande populärmusiker ha kunskaper om en mängd variationer och normer inom ett stort antal genrer och subgenrer

av populärmusik och förväntas (idealt) kunna memorera och framföra melodier, riff, ackordföljder och rytmer omedelbart och på gehör, improvisera över kända och okända ackordföljder och komma med idéer till kompositioner i en stor variation av genrer och stilar. Ibland med lite eller ingen förberedelse (Green 2002). Denna kunskap kommer givetvis från aktivt lyssnande på förlagor (Green 2002). Hon menar vidare att det ligger även en stor mängd osynlig kunskap i att studio- och coverbandsmusiker behöver kunna ändra sitt sound, sin "feel" och sin spelteknik för att passa en given låt (Green 2002). Trots att god notläsningsförmåga är en fördel är det inte på något sätt en nödvändig färdighet att ha för popmusiker för att bygga upp en repertoar eller delta i nytt material enligt Green (Green 2002). I Greens undersökning använde endast tre (av 14) respondenter notation i professionella sammanhang (Green, 2002). Deltagare i Greens undersökning menade även på att deras gehör utvecklats just p.g.a. de inte läste noter och trots att de kände att det var en nackdel att inte läsa noter upplevde de samtidigt att de uppskattade det gehör de eventuellt förskansat sig tack vare detta.

Tittar man på notskrift så är det en metod för att lagra musik samt en instruktion till musiker vilka toner de ska spela och hur långa de ska vara. I viss mån kan noterna även ge information om *hur* man ska spela. Dock finns det även i notbundet musicerande ett visst mått av *tyst kunskap* om hur musiken skall framföras, s.k. uppförandepaxis (Lilliestam, 1994). Bland musiker inom de flesta stilar finns en mängd sådan tyst kunskap, det vill säga kunskaper som inte lätt kan formuleras i ord men som ändå är viktiga delar av ett musikantskap. Att spela på gehör kan anses vara just en sådan "tyst kunskap" (Lilliestam, 1994). Att spela på gehör kan innebära en mängd saker exempelvis att använda sitt harmoniska gehör för att improvisera över en okänd ackordföljd. Tyst kunskap är även något som bland annat Lucy Green tar upp och definierar detta som förmågan att praktisera färdigheter utan att för den sakens skull kunna sätta namn på aktiviteten (Green 2002, s. 93). Begreppet tyst kunskap används även inom många andra arbetsfält än musik och Bengt Molander tar upp ett exempel i sin bok "*Kunskap i handling*" (1996) där han berättar om sjuksköterskor som ger verbalt kortfattade instruktioner som erfarna kollegor inte har problem med att tolka medan de mindre erfarna kollegorna inte lika lätt avkodar dessa på rätt sätt.

2.4 Västerländsk konstmusik

I detta arbete använder jag termen västerländsk konstmusik för att beskriva i princip all klassisk musik samt modern musik inom genren. Det vill säga termen syftar här inte till någon slags stilbenämning utan mer som ett historiskt-estetiskt begrepp som avser den musik som ansetts inneha en hög konstnärlig kvalitet och setts som förebildlig (Bonniers musiklexikon, 1981) i kontrast till folkmusik och populärmusik. Inom ramen för detta arbete finns inte plats för en fördjupning i detta begrepp men kortfattat så började musiken under 1700-talet att värderas och skulle således jämföras med andra konstarter, till exempel måleri och poesi. I och med detta växte en föreställning om musik som "konst" fram. Konstmusikbegreppet kom att stå för kvalitet och begreppet populärmusik kom att få en mer negativ klang. Genom att man valt ut musik skild från den musik som fått etiketten "populärmusik" har en västerländsk musiktriangel bildats som består av tre genrer, konstmusik-populärmusik-folkmusik (Nationalencyklopedin, uppslagsord "konstmusik" sid. 274). Den värdering som tidigare innebar att konstmusiken, ofta kallad "klassisk musik", stod högst finns i viss mån kvar (Lilliestam, 1995) men är på väg att jämnas ut (Green 2002).

2.4.1 Notläsning inom konstmusiken

Behovet av att förmedla musik skriftligt är förståeligt och viktigt. Inom den västerländska konstmusiken har det varit det naturliga sättet att minnas och sprida musik. Framför allt av rent praktiska skäl att slippa lära varje enskild musiker i en stor orkester sin stämmas gehörsvägen, något som kanske inte ens är möjligt då enskilda stämmor i många fall inte har melodier som är lätt att minnas (Lilliestam, 1995). Inom konstmusiken anses noterna innehålla hela det musikaliska verket och det är lätt att förbise att det även inom notbundna musikstilar finns konventioner och framförandep Praxis som inte alltid är uttalad (Rostwall & West 2001). Detta berör även Hultberg i skriften ”*Spelande lärande*” (opublicerat manus). Hon beskriver här att konventioner är nödvändiga verktyg för att musikernas tolkningar av noterade musikstycken ska få musikalisk mening (Hultberg). Det finns även en tendens att jämställa notläsning med musikteoretiska kunskaper. De växelverkar ofta men det är fullt möjligt att ha mycket goda kunskaper i musikteori utan att för den sakens skull vara en god notläsare (Green 2002).

2.5 Populärmusik

Populärmusik är en benämning med många lager av betydelser. Ordet härstammar ur latinets *popularis* med betydelsen folklig (Rostwall & West 2001). Beteckningen får ytterligare betydelse om man ser konstmusik som den motsatta polen. Populärmusik är ett ofta värdeladdat begrepp som har förknippats med moraliskt förfall och något som utövar dåligt inflytande på framför allt ungdomar. Traditionellt sett finns uppfattningen att en brist på popularitet kan ses som ett tecken på autenticitet och att musiken har ett högre värde som gemene man inte förstår. Att kompositören dessutom väljer att inte skriva lättillgänglig musik för att vinna popularitet (och därigenom ekonomisk vinning) ses som ädelt. Exklusivitet ses alltså som ett kännetecken för högt konstnärligt värde, medan musik som gillas av många skulle sakna sådant värde (Rostwall & West 2001).

2.5.1 Notläsning inom populärmusik

Inom afroamerikanska genrer samt folkmusik är det inte lika självklart att använda sig av noter som i konstmusiken utan här finns en stark gehörstraderad tradition. Dock så används noter även i dessa genrer men tonvikten ligger på gehöret. Inom dessa genrer är det även så att mycket av uttrycket ligger i framförandet, det vill säga *hur* man spelar och fraserar. Detta medför att mycket går förlorat i notbilden och man hamnar alltid i ett av två problem:

-Notbilden blir en grov förenkling av stycket.

-Notbilden blir extremt komplicerad (se figur 3 nedan)

Figur 3 Bluessolo av B.B. King (Transkriberat av F. Vislander).

Det är lätt att det man då försöker notera anpassas till noternas uttrycksmöjligheter vilket leder till att viktiga aspekter av musiken går förlorade (Lilliestam, 1995). Lösningen har ofta blivit att musiker inom gehörsbaserade genrer som till exempel jazz, rock och pop använt sig av s.k. leadsheets där mycket lite information står angivet. Kanske endast ackordbeteckningar och en förenklad melodi. I stället förväntas musikern vara så pass insatt i genren att han eller

hon själv bidrar med de för genren adekvata fraseringar/speltekniska finesser (tyst kunskap) som krävs eller att musikern lär sig kompositionerna utantill (Lilliestam, 1995). Detta gör att det ställer krav på den som läser skisserna att vara insatt i genren men ger ofta även en viss frihet att strukturera eller komponera sin stämman inom ramarna för givna harmonier. Det har även medfört att det bland musiker inom afroamerikanska genrer finns stora skillnader i notläsningsfärdighet. Hur vanligt det är att ickeklassiska musiker kan läsa noter är omöjligt att säga men enligt Lilliestam så är det definitivt så att merparten rockmusiker inte läser noter (Lilliestam, 1995).

Ett annat problem med notation inom populärmusiken är att den oftast används som minnesstöd under en kortare tid för t. ex ett eller ett par speltillfällen eller för inläring. Noterna är alltså inte till för att sparas och bevara musiken i första hand. Detta genererar en slags cirkel: musikerna fokuserar i första hand på sådant som inte går att notera väl, de noter som publiceras är ofta grova förenklingar av originallåtarna och används således inte av de professionella musikerna pga. att de är inkorrekta och därför behöver inte det som publiceras vara korrekt (Green, 2002).

2.5.2 Populärmusik i musikundervisningen

Konstmusiken har en historiskt stark ställning inom de formella institutionerna medan populärmusiken oftare associeras med mindre formella institutioner och massmediakulturen. Det var så sent som på 1970-talet som populärmusiken vann inträde i den högre musikutbildningen, men den kom att anpassas till den konstmusikaliska traditionen i flera avseenden (Rostwall & West, 2001), bland annat genom att institutionerna baserat undervisningen kring noter även om detta luckrats upp de senaste åren (Green, 2002). Green ser i detta ett problem med lärare som försöker använda ”klassiska” metoder för att lära ut popmusik (Green, 2002). I Greens undersökning från 1981 tillfrågades 61 musklärare ”använder du samma metoder för att lära ut populärmusik som du gör för att lära ut klassisk musik?”. Nära två tredjedelar svarade ja (Green, 2002).

Under 1900-talets första del ansåg regeringen i Sverige att befolkningen skulle bildas på olika sätt. Man startade studieförbund och aftonskolor och använde även radion i pedagogiska syften. I denna folkbildningsvåg försökte man sprida den borgerliga kulturens musik till arbetarklassen bland annat genom att föra in den västerländska konstmusiken i skolans musikundervisning. Konstmusiken ansågs ha värden som den folkligt traderade musiken saknade. Konkurrenten från andra (utländska) radiostationer gjorde ändå att populärmusiken fick allt större spridning. Trots detta har populärmusiken inte haft någon framträdande plats i instrumentalundervisningen utan har setts som oförenlig med undervisningens syften. Detta trots att den förknippas med ungdomar och ungdomskultur (Rostwall & West, 2001).

Populärmusiken har dock de senaste åren fått större utrymme i musikutbildningarna samt statusmässigt höjts i läroplanerna i många länder (Green, 2002). Den samhälleliga uppvärderingen av populärmusiken märks även i läroplanerna för musik i den obligatoriska skolan från 1960-talet och framåt (Rostwall & West, 2001) och i texter kring musikutbildning och musikundervisning finns ett ökande intresse och en ”uppvärdering” av muntliga musiktraditioner (Varkøy, 2008). Enligt Green (2002) har dock de formella läroinstanserna haft relativt lite med att göra med utvecklingen av de musiker som producerat den stora mängd musik som de flesta av befolkningen lyssnar på och tycker om. Hon menar att parallellt eller helt istället för formell musikutbildning finns det alltid, i alla samhällen, andra sätt att förmedla och ta in musikaliska färdigheter. Dessa sätt kallar hon för ”*informal music learning practices*” (Green 2002, s. 5). Hon menar vidare att dessa sätt kännetecknas av att unga musiker lär sig själva genom vänner, genom att lyssna på inspelningar och imitera samt

genom att gå på konserter. Bland dessa mer eller mindre självlärda musiker är merparten aktiva inom populärmusiken och Green hävdar att den utan konkurrens största källan till kunskap och lärande för popmusiker är att lyssna och kopiera inspelningar (Green, 2002). Det bör nämnas här att vissa musiker är ”bi-musikaliska”, det vill säga, har erfarenhet av både formell och informellt lärande, dock ibland utan att dessa olika ingångssätt har påverkat varandra. I Greens undersökning hade sex av de tillfrågade använt notation i samband med lärande men det var starkt underordnat gehörsläring (Green, 2002).

Vad gäller den kommunala musikskolan i Sverige så skiljer den sig på några punkter från den vanliga undervisningen. Undervisningen i kommunala musikskolan saknar, till skillnad från den obligatoriska skolan, statliga läroplaner och betyg, samt något övergripande organ för utvärdering av verksamheten. Lärarna har på de flesta håll personligen haft ansvaret för innehåll och arbetsformer i sin undervisning, utan att behöva formulera det i till exempel studieplaner etc. Skolledning, föräldrar och andra intressenter har haft små möjligheter att påverka inriktningen i den enskilde lärarens undervisning. (Rostwall & West, 2001). Detta kan medföra att läraren undervisar på det sätt som denne anser vara en ”rätt” väg att gå. Kanske då med ett litet fokus på notläsning. Då många elevers första undervisning sker i kommunala musikskolors regi kan detta ha stor inverkan på kunskaper såsom notläsning (Rostwall & West, 2001). Andra konflikter finns inbakade i musikundervisningen vilket nämns i Kristina Holmbergs avhandling ”*Musik- och kulturskolan i senmoderniteten: reservat eller marknad*” (2010) där hon beskriver hur lärare i kommunala musikskolan slits mellan traditionell repertoar och populärmusiken. Hon menar att i viss mån ser lärarna i kommunala musikskolan sig som förmedlare av de traditioner som musikundervisningen haft samtidigt som de måste jämkna detta med elevernas intressen för populärmusik som tydligt påverkar elevernas motivation för instrumentalundervisningen. Detta samtidigt som de i stor utsträckning är utbildade inom de traditionella konsterna, något som även Green (2002) tar upp.

2.6 Tolkning av visuella symboler

Då notläsning är en process där man tolkar symboler och ”översätter” dessa till ljud ligger det nära till hands att jämföra notläsning med att läsa text.

Hilde Blix skriver i ”*Notelesing, hva slags lesing är det?*” (2004) om metoder och synsätt på notläsningsuppläring. Hon hittar vissa likheter mellan språkinläring och musik i allmänhet och lästräning och notläsning i synnerhet. Hon menar att vi som pedagoger (inom notläsning) kan hämta kunskaper ifrån språklärare och att det finns teoretiker som i olika grad har påvisat att det finns stora likheter mellan språkinläring, till exempel grammatik, och musikalisk syntax. Hon nämner här bl.a. Ray Jackendoff och Fred Lerdahl. Vidare nämner hon neurologisk forskning som antyder att musiker som läser noter aktiverar samma centra i hjärnan som när man läser text vilket tolkats som att det rör sig om likartade processer (Blix 2004). Hon beskriver även den enorma process som sätts igång i hjärnan av notläsning, synsinnet tar in notbilden, symbolerna ska tolkas av hjärnan och omsättas till rörelser i kroppen som ska frambringa tonerna och hörseln ska verifiera att allt har gått rätt till (Blix 2004). Detta berörs även av Gary McPherson och Alf Gabrielsson i antologin ”*The Science & Psychology of Music Performance-Creative Strategies for Teaching and Learning*” (2002) där de argumenterar för att den kognitiva uppmärksamhet som krävs för att tolka notskriften tar alldeles för mycket fokus för att en nybörjare ska kunna fokusera både på detta samt att manövrera sitt instrument. Istället menar de att pedagoger bör vänta med notläsning till dess att eleven har en grundläggande teknisk färdighet på sitt instrument (McPherson och Gabrielsson 2002). Även Blix talar om att i och med att notläsning är en så komplex process

behöver man som pedagog vara medveten om elevens hela förkunskapsbank. Färdigheter som till exempel motorik, inre gehör, auditiva erfarenhet, förhållande till puls m.m. bör tas med i undervisningen (Blix 2004). Enligt Blix är det dock viktigt för att lära sig läsa text att utsättas för texter i tidig ålder. Detta bör enligt henne även gälla för notläsning. När en erfaren läsare läser text läser han eller hon inte bokstav för bokstav utan ser orden som enheter. För att detta ska kunna ske måste man ha sett ordet åtskilliga gånger tidigare. Detta gäller även notläsning (framför allt rytmer) då en god notläsare har ett "bibliotek" av kända fraser som denne kan återkalla och utgå ifrån. Detta står dock i viss kontrast mot det budskap som framförs av McPherson & Gabrielsson (2002). De hänvisar till Suzuki och Sloboda och menar att ingen skulle ju undervisa ett barn som är i ett mycket tidigt stadium i sin talutveckling att läsa. Dock är det ju det man gör då man startar notläsningsträning redan vid första instrumentallektionen. De hänvisar även till undersökningar som visar att elever inte blir sämre notläsare av att till en början undervisas på gehör och starta med notläsningen senare (McPherson & Gabrielsson 2002). De menar att eleven bör gå "från ljud till tecken" och får på den punkten även stöd av Blix (2004).

2.7 Elgitarrister och notläsning

Det verkar finnas generella skillnader i notläsningsfärdighet mellan olika instrumentgrupper. Henrik Olsson ställer i sitt examensarbete, "Elgitarrister och notläsning" (2003), frågan om elgitarrister är sämre notläsare än andra instrumentalister och i så fall varför. Hans undersökning indikerar att så är fallet (Olsson 2003). Olsson beskriver ett ansökningsprov till en folkhögskola där samma å vista-prov gavs till samtliga instrumentalister men gitarristerna bedömdes "snällare" än till exempel blåsarna. Trots detta låg medelpoängen mellan åren 1997-2003 på 3,5 av 14 för elgitarrister. Medelpoängen för blåsarna under samma period var 10,2. Dock kan Olssons undersökning inte påvisa någon korrelation mellan å vista-poängen och färdigheten på instrumentet i övrigt såsom ton, teknik och improvisationsfärdigheter.

2.7.1 Vad bör/förväntas en elgitarrist kunna?

Alexander Goldmann har i sitt examensarbete vid Göteborgs universitet (Goldmann, 2011) undersökt vad fyra yrkesverksamma gitarrister/pedagoger anser att en elgitarrist behöver kunna. I fråga om notläsning framkommer att respondenterna inte anser att notläsning är nödvändigt för elgitarrister i de flesta situationer. Dock poängterar flera av respondenterna att det ändå är en värdefull kunskap att ha. Däremot poängterar samtliga deltagare i Goldmans undersökning att ett utvecklat gehör är viktigt (Goldmann, 2011).

Pär Eriksson och Magnus Hansson skriver i sitt examensarbete om fyra musikers och pedagogers förhållningssätt till notläsning (Hansson M & Eriksson P, 2009). Deras undersökning visar att traditioner och bakgrund spelar stor roll för respondenterna vad gällde deras förhållningssätt till notläsning, det vill säga, utbildning samt speltradition hade större betydelse än instrumenttraditionen. De redovisar även ett resultat som visar på en samstämmighet bland respondenterna att notläsning i vissa sammanhang är avgörande för om man får jobb eller inte. De avser då arbeten inom främst teater, konserthus eller operor. En av respondenterna som är elgitarrist berättar att han/hon fått många jobb tack vare sina goda färdigheter i notläsning, vilket denne sett som en viktig styrka, det vill säga, att vara just en elgitarrist med bra notläsningsförmåga bland många som kanske inte läser noter lika bra. Vidare säger denne att musikerna ofta får noterna i god tid och även en mindre bra notläsare klarar att reda ut sina stämmor på grund av den extra tid denne då får. Sammanfattningsvis visar Erikssons och Hanssons undersökning att elgitarristerna är "överens om att det är i

relativt få sammanhang notläsningsförmågan är avgörande”. Enligt dem är det framförallt i orkestersammanhang de behöver vara bra notläsare (Hansson M & Eriksson P, 2009).

I examensarbetet ”*Vad har noter med rock att göra*” intervjuar Johan Engström och Per-Arne Peterson fyra instrumentallärare om deras syn på gehörsbaserad undervisning i gymnasieskolan. Deras resultat antyder att lärarna håller gehörskunskaper högre än notläsningskunskaper. En respondent anger att han/hon ser endast bristande notläsningskunskaper som en nackdel om eleven har önskemål om vidare musikstudier (Engström, J. & Peterson P.A.).

3. Metod

Följande kapitel berör föreliggande undersöknings metod. Det går igenom anledningar till vald metod, hur undersökningen genomfördes.

3.1 En kvantitativ metod med kvalitativa inslag

Då jag sökte efter samband mellan olika faktorer till exempel mellan utbildningsnivå och attityd till notläsning samt ville kunna jämföra frekvenser (Trost, 2012) såg jag på ett tidigt stadium att en kvantitativ undersökning skulle vara lämplig. Jag ville även få in fler svar än vad som skulle vara möjligt med intervjuer. När jag sedan började gå igenom litteraturen visade det sig att ett antal examensarbeten inom närliggande områden hade använt sig av kvalitativa metoder stärkte detta mitt beslut att göra en enkät för att helt enkelt skilja min undersökning från dessa. Dock fick jag i min undersökning en stor mängd öppna svar vilket medför att min redovisning även innehåller ett visst mått av kvalitativt material och således får ses som en blandning av kvalitativ och kvantitativ undersökning. Detta är även enligt Patel & Davidsson (2011) den vanligast förekommande typen av undersökning. Även i det att jag tolkar svaren ger en kvalitativ dimension åt undersökningen.

3.2 Val av respondenter, urval, avgränsning

Då jag sökte svar på frågor angående elgitarristers verksamhet som musiker samt pedagoger avgränsade jag mig och sökte endast respondenter som hade erfarenhet av båda yrkesrollerna. Efter en del överväganden kom jag fram till att det enklaste sättet att få lämpliga respondenter till min enkätundersökning var att använda internet och då framför allt det sociala nätverket Facebook.

Jag hade vid tiden för undersökningen 51 st personliga kontakter på Facebook med elgitarrister som kunde vara lämpliga respondenter samt var medlem i två facebookgrupper (totalt medlemsantal ca 370 st) vars syften på olika sätt var gitarrelaterade och därför potentiellt kunde ha medlemmar som passade som respondenter till föreliggande undersökning. Enkäten skrevs på svenska och de båda Facebook-grupperna bedrivs på svenska vilket gör att det är rimligt att anta att alla som fyllt i enkäten är svenskar eller svensktalande. Jag anser att jag därmed har ett bra urval av potentiella respondenter. Dock finns det brister med denna begränsning. Dels når jag således inte möjliga respondenter som inte har Facebook, dels når jag troligen fler respondenter som finns i min geografiska närhet, det vill säga i Stockholmsområdet då de flesta av mina personliga Facebook-kontakter är bosatta där. Det blir alltså svårt att se huruvida det är några geografiska skillnader. De potentiella respondenter jag kontaktade via Facebookmeddelanden är dessutom i hög utsträckning i min egen ålder det vill säga runt 40 år. Eftersom jag sökte elgitarrister som är aktiva både som musiker och pedagoger begränsade jag mig till att de skulle undervisa för tillfället eller ha undervisat de senaste åren. Jag gjorde ingen begränsning kring fördelningen av deras arbetstid på respektive arbetsområde (som musiker kontra pedagog). Dock fanns detta med som en fråga i enkäten.

3.3 Bortfallsanalys

Genom att jag delvis använt öppna grupper på Facebook för att samla in svar till undersökningen är det svårt för mig att säga något om svarsfrekvensen. Enligt Jan Trost

(2012) bör man jämföra sitt material med den ursprungliga populationen vilket i föreliggande fall egentligen är samtliga elgitarrister som är verksamma som musiker samt elgitarrpedagoger i Sverige. Jag har med största sannolikhet inte nått en stor del av denna population. Om man ser mitt urval som de ca 430 personer som rent teoretiskt kan ha nåtts av informationen om min undersökning så har jag ju en svarsfrekvens på endast 14,4 %. Dock kan jag inte säga något om hur många som verkligen nåddes (det vill säga såg mitt inlägg i grupperna). Eftersom samma personer kan ha nåtts genom de tre kanaler jag valde att söka respondenter i försvåras bedömningen av hur stort urvalet egentligen är ytterligare. 430 personer kan alltså ha nåtts av enkäten men troligen är det riktiga antalet mycket mindre än så. Hur många människor i Sverige som skulle kunna vara lämpliga respondenter är även det svårt att säga något om. På grund av det lilla urvalet kan min undersökning endast visa på tendenser.

3.4 Etik

På Vetenskapsrådets webbplats CODEX finns regler och riktlinjer för forskning samlat. I avsnittet om forskning som involverar människan finns bland annat en text om informerat samtycke och det är i min mening det som närmast berör föreliggande undersökning. I texten framgår att potentiella respondenter ska informeras om:

- Den övergripande planen för forskningen
- Syftet med forskningen
- De metoder som kommer att användas
- De följder och risker som forskningen kan medföra
- Vem som är forskningshuvudman
- Att deltagande i forskningen är frivilligt
- Att forskningspersonen har rätt att när som helst avbryta sin medverkan

I mitt missivbrev (se bilaga 2) framgår vilket som är mitt huvudsakliga syfte och med det även den övergripande planen för forskningen. Vidare framgår av missivbrevet att det är någon form av frågeformulär. Vem som är huvudman framgår även det tydligt. Att deltagandet är frivilligt anser jag vara uppenbart. Till sist framgår att undersökningen är anonym. Då undersökningen endast vänder sig till myndiga vuxna som deltar frivilligt och inte kan anses kränkande anser jag att jag har förhållit mig etiskt.

3.5 Genomförande

Utifrån studiens syfte sammanställdes ett antal frågor som jag delade upp i fyra kategorier:

1. Frågor rörande respondenternas verksamhet som musiker.
2. Frågor rörande respondenternas verksamhet som pedagoger.
3. Frågor rörande respondenternas attityder till undervisning inom notläsning.
4. Övriga frågor av allmän karaktär (ålder, kön, utbildning etc.).

Frågorna var oftast slutna men ett antal frågor hade en öppen fråga på slutet där respondenterna kunde kommentera frågan eller förtydliga sitt svar.

Jag författade ett missivbrev (se bilaga 2) (Trost, 2012) som postades i två gitarrelaterade grupper, som jag själv är medlem i, på Facebook. De två grupperna heter dels "Gitarristgruppen" och hade vid postningstillfället 295 medlemmar samt "Gitarrövningsforum" som vid postningstillfället hade 75 medlemmar. Totalt var 8 st av medlemmarna kvinnor. Det gick även ut direktmeddelanden till 51 st aktiva gitarrister/pedagoger. Det är mycket troligt att vissa personer kan ha nåtts via alla tre kanalerna. Jag valde även att posta olika länkar i de olika grupperna eftersom jag då fick möjlighet att senare se från vilken grupp respondenterna kom. Jag postade även en påminnelse efter 10 dagar i de båda grupperna. Enkäten får anses vara anonym då det finns ytterst små möjligheter att spåra vem som svarat vad i enkäten. En nackdel med detta kan vara att det är omöjligt att se huruvida någon respondent svarat mer än en gång men jag bedömer även den risken som mycket liten.

3.5.1 Internetverktyget Netigate

Jag har för undersökningens genomförande använt det webbaserade verktyget Netigate. Netigate är utvecklat för att genomföra undersökningar via webben eller mobiltelefon. Exempel på undersökningar som Netigates kunder gör är medarbetarundersökningar, kundundersökningar och projektutvärderingar. I stort sett kan Netigate användas till alla sorters undersökningar. Fördelar med en webbenkät kan vara att respondenterna kan svara när de själva har möjlighet, vilket torde ge högre svarsfrekvens, det är tidseffektivt och miljövänligt och resultatet går enkelt att korstabulera och bryta ner samt ta fram resultatrapporter i form av grafer och tabeller på ett smidigt och överskådligt sätt.

För mer info se www.netigate.se.

3.5.2 Pilotundersökning

När enkäten var färdigutformad genomfördes en pilotundersökning för att öka både validiteten och reliabiliteten (Patel & Davidson, 2011), få reda på hur internetverktyget fungerade, om jag ställt frågor som kunde svara på mitt syfte och om det behövde göras några justeringar.

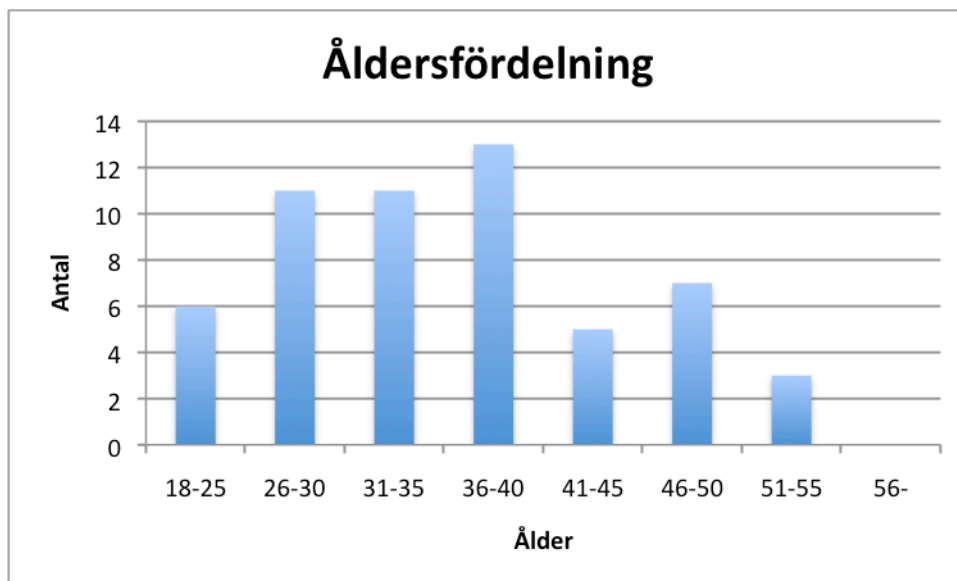
Jag bad ett antal musiker tillika pedagoger att fylla i pilotundersökningens enkäten. Till detta valdes medvetet ickegitarrister då jag ville ha kvar dessa som potentiella respondenter till föreliggande undersökning. Sist i denna pilotenkät fanns en öppen fråga där deltagarna kunde ge feedback på enkäten. Jag bad dessa vara särskilt uppmärksamma på om några av frågorna var felkonstruerade på något sätt, svåra att förstå eller var dubbeltydiga. Åtta personer besvarade pilotenkäten. Detta gjorde att jag kunde få en första bild av hur mina data skulle komma att se ut och hur dessa data kunde tolkas. Jag fick även flera bra råd av deltagarna som ledde till att jag formulerade om frågor, ändrade och lade till svarsalternativ m.m. Jag genomförde även själv pilotenkäten ett antal gånger för att upptäcka eventuella otydligheter, bland annat ledde detta till att jag lade till fler öppna frågor.

4. Resultat

Resultaten redovisas i avsnitt som behandlar respondenternas bakgrund när det gäller ålder, deras utbildning, notläsningsträning under utbildning, deras arbete och förhållande till notläsning i dessa. Områdena presenteras under rubrikerna: ”god notläsningsförmåga viktig endast om du vill jobba inom teater/musikal”, ”äldre respondenter värderar sin notläsningsfärdighet högre än de yngre”, ”respondenter med högskoleutbildning värderar notläsningsfärdighet högt”, ”respondenternas arbetsområden avgör hur viktigt de anser att det är med god notläsningsfärdighet”, ”olika syn på notläsning vad gäller musiker- och pedagogverksamhet”, ”elgitarrister anser att elgitarrister är dåliga notläsare” och till sist ”elevens intresse bör styra notläsningsundervisningen”.

4.1 God notläsningsförmåga viktig endast om du vill jobba inom teater/musikal

Totalt sett fick jag 62 svar på enkäten. Detta motsvarar en svarsfrekvens på endast 14,4 %. På grund av mitt metodval är dock populationens antal inte helt självklart (se bortfallsanalys, avsnitt 3.3). Av dessa var det endast en kvinnlig respondent (av 8 möjliga). Hur åldrarna fördelade sig framgår av figur 4 nedan. Nästan två tredjedelar av respondenterna är i åldern 26-40 år (63 %) vilket visar att medelåldern bland respondenterna ligger något under den statistiska medelåldern i Sverige d.v.s. 40,2 år (2012).

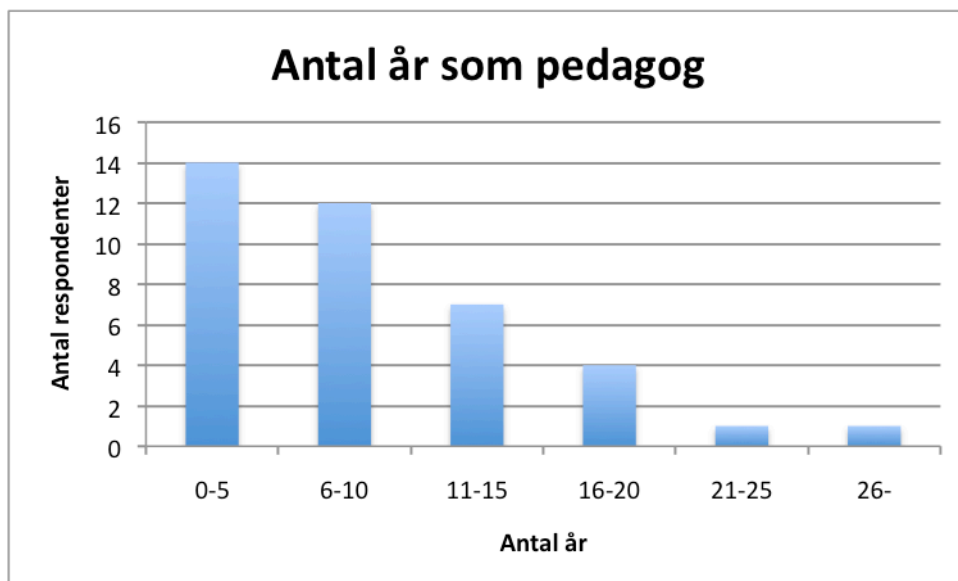

Figur 4 Fördelning av respondenternas ålder.

Av respondenterna har tre fjärdedelar musikhögskola som sin högsta utbildningsnivå och av dessa är ca 80 % utbildade instrumentallärare. Vidare är 27 % utbildade musiker och 12 % är utbildade klasslärare. Av detta kan slutsatsen dras att några av respondenterna har dubbla examen. Ca en femtedel (19 %) anser att de inte fått den notläsningsträning som behövs under utbildningen och nästan fyra femtedelar (78 %) vill förbättra sin notläsning. Endast 36 % övar dock aktivt på notläsning

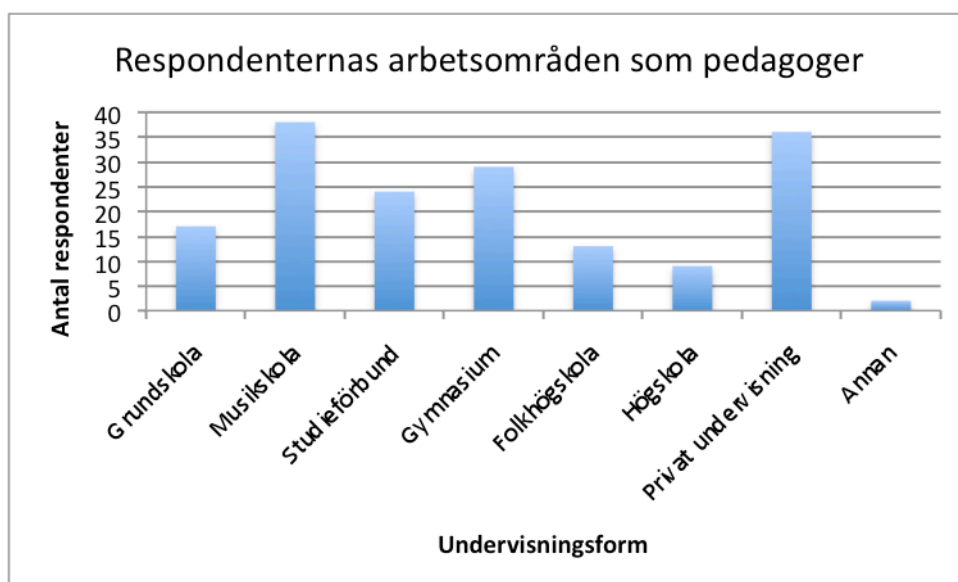
Samtliga respondenter är yrkesmusiker tillika elgitarrpedagoger. Hur fördelningen ser ut mellan arbete som pedagog och arbete som musiker varierade dock mycket kraftigt. Från 5 %

pedagogiskt arbete till 95 % och även då det omvända vad gäller verksamhet som musiker. Hur länge respondenterna arbetat som musiker och pedagoger varierade även det mycket kraftigt, från 0-5 år upp till 26 år eller mer (se figur 5).

Figur 5 Respondenternas tid i pedagogyrket.

Som pedagoger är respondenterna verksamma (eller har varit verksamma) inom följande studieformer: Grundskola (17 %), musikskola (kommunal el. liknande privat skola) (38 %), studieförbund (24 %), gymnasium (29 %), folkhögskola (13 %), högskola (9 %) samt privatundervisning (36 %). Många av respondenterna arbetar eller har arbetat inom flera av dessa verksamheter. Hur fördelningen mellan undervisningsformerna såg ut framgår av figur 6.

Figur 6 Respondenternas arbetsområden som pedagoger

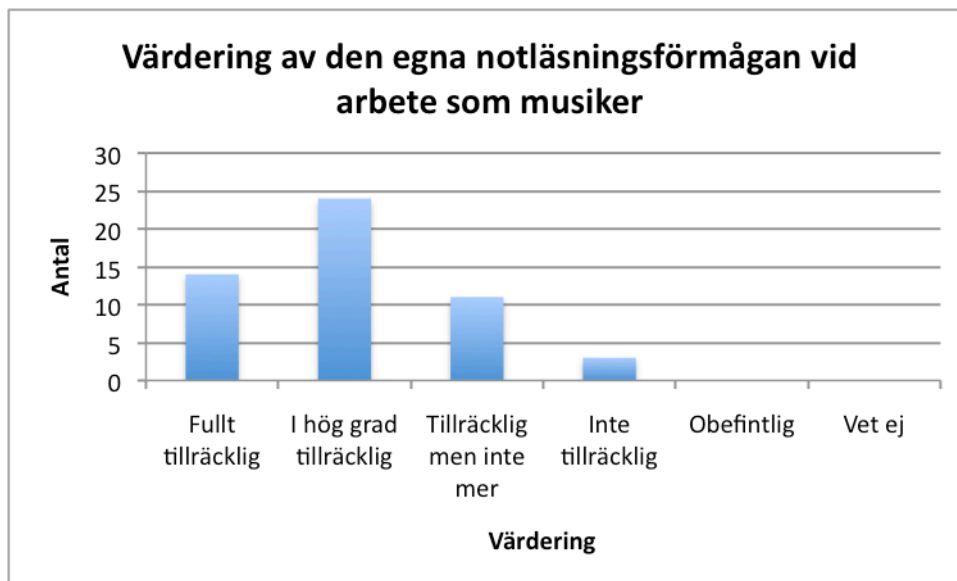
Av detta kan vi se att en stor del av respondenterna är (eller har varit) verksamma inom den frivilliga musikundervisningen såsom musikskola, studieförbund och folkhögskola det vill

säga verksamhet där läraren i olika utsträckning själv kan avgöra när och hur notläsningsundervisning ska inledas och bedrivas.

I sin musikerverksamhet sysslar de flesta med ”artistkomp”, ”coverband/dansband” samt ”eget material/originalmusik”. Endast 13 % sysslar ”ofta” eller ”mycket ofta” med ”Teater/musikal” som i min erfarenhet är den mest notbundna verksamheten i min undersökning. Detta stöds även av respondenternas öppna svar.

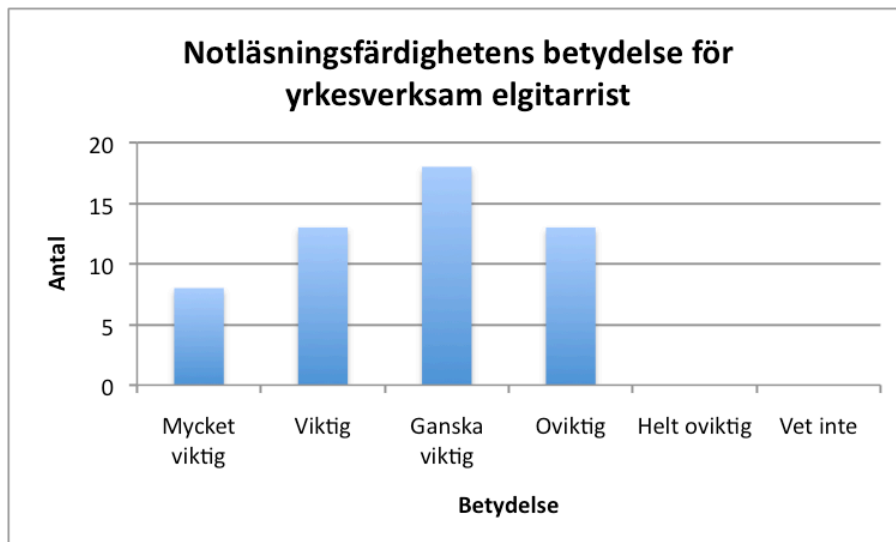
”Om man vill slå sig in på musikal/teaterscenen är nog notläsning nödvändig”

Den del som aldrig arbetade inom ”teater/musikal” var dock 38 %. Överlag anser respondenterna att de har tillräcklig notläsningsfärdighet eller bättre för att arbeta som musiker. Endast 6 % anser att de har ”inte tillräcklig” notläsningsfärdighet för att jobba som musiker (se figur 7).

Figur 7 Värdering av den egna notläsningsförmågan ur musikerperspektiv

Då jag endast bitt yrkesverksamma musiker att fylla i enkätundersökningen får detta svar tolkas som att dessa respondenter visserligen arbetar som musiker men stöter ibland på uppdrag de inte åtar sig eller misslyckas med om de har ändå har åtagit sig det. Det är ett mycket spritt resultat vad gäller hur viktigt notläsning är för elgitarrister (se figur 8).

Figur 8 Värdering av notläsningens betydelse för en yrkesverksam elgitarrist

Många har här lämnat öppna svar för att förtydliga. Kontentan av dessa är att det beror på en mängd faktorer som till exempel inom vilka områden man är aktiv, vilka genrer det gäller, till viken grad man kan läsa noter samt hur bra gehör man har.

”Det beror ju lite på inom vilka områden/musikstilar man är verksam inom. Spelar man huvudsakligen covers och originalmusik inom pop/rock/hårdrock skulle det antagligen funka att klara sig även i professionella sammanhang då inläringen enligt min erfarenhet nästan alltid bygger på att planka själv. I teater/storband/shower/jazz sammanhang skulle det nog funka sämre”.

Inom vissa genrer är noter helt enkelt inte önskvärda:

”Det beror på typ av jobb. Teater och showjobb kräver notläsning medan på covergig vill dom ej att man har noter och därför spelar man utantill”.

Dock anser så många som en fjärdedel av respondenterna att god notläsningsförmåga är oviktig för en yrkesverksam elgitarrist. Över hälften (54 %) anser att det räcker med att kunna läsa leadsheet för att arbeta som elgitarrist.

”...behöver iaf kunna läsa och skriva ackordanalyser, formskisser”.

”Beroende på vad man gör för olika jobb så ja. Jag får oerhört sällan notskrift på gitarrjobben. Leadsheets till 95 %”.

Det finns även tankar kring att musiker tar eller får de jobb man behärskar.

”Kan man inte noter så tar man inga notläsningsgig och man kan säkert gott och väl klara sig ändå. Men kan man noter så kan man ta notläsningsgig + de gig utan noter. Alltså inga noter = färre gigs man kan ta”.

Det vill säga att om man läser noter bra söker man sig lättare till sådana jobb och tvärtom.

Dock konstaterar flera respondenter att om man ska verka inom teater/musikal så är god notläsningsförmåga ett måste.

4.2 Äldre respondenter värderar sin notläsningsfärdighet högre än de yngre

De yngre respondenterna (ålder 18-25 år) har i högre utsträckning studerat på högskola än de äldre (ålder 46 år eller äldre). Dock värderar de äldre sin notläsningsfärdighet högre än de yngre. Båda grupperna menar att det är viktigt med god notläsningsförmåga men de yngre anser i högre grad att man inte kan klara sig som professionell elgitarrist utan att vara en god

notläsare (67 % att jämföra med endast 33 % av de äldre). De äldre anser vidare att de fått den träning i notläsning som de behöver inom sina respektive utbildningar och det gör även de yngre till viss del även om 33 % av dessa inte ansåg att det varit tillräckligt. Detta visar sig även i den stora del av de yngre som ville förbättra sin notläsning (80 %, jmf med endast 50 % av de äldre). Inom båda grupperna anser man att de har tillräckliga notläsningsfärdigheter för att arbeta som pedagoger. Båda grupperna är eniga om att elever bör börja med notläsning tidigt (första eller andra terminen).

4.3 Respondenter med högskoleutbildning värderar notläsningsfärdighet högt

Undersöks svaren utefter vilken utbildning respondenterna har så framgår att de som har studerat på högskola anser att de har den notläsningsfärdighet som krävs för att arbeta som musiker. Endast 5 % anser att de inte har tillräcklig notläsningsfärdighet. De som har högskoleutbildning arbetar i högre grad inom teater/musikal än övriga. De anser även att det är viktigt för en yrkesverksam elgitarrist att kunna läsa noter (81 %). Det går att jämföra med att mer än 50 % av de som inte läst vid högskolan anser att notläsning är oviktigt och att det räcker med att kunna läsa leadsheet. Dock anser ändå 36 % av de högskoleutbildade att det går att arbeta som elgitarrist utan att kunna läsa noter. De öppna svaren antyder som tidigare att det är situationsberoende. Som sagt ovan arbetar de utan högskoleutbildning i mindre grad inom teater/musikal vilket pekar på att det är vanligt att välja arbeten utefter sin notläsningsförmåga samt att man erbjuds vissa arbeten på grund av densamma.

Båda grupperna har arbetat inom stort sett samtliga verksamheter som pedagoger och båda grupperna ansåg även att de hade tillräcklig notläsningsfärdighet för att arbeta som pedagoger (90 % -100 %) det vill säga är bättre rustade för pedagogiskt arbete än för musikerarbete vad gäller notläsning. Båda grupperna är även eniga om att det är viktigt med god notläsningsförmåga för pedagoger (90 %). De öppna svaren visar att respondenterna anser att det är nivån man undervisar på och inom vilka genrer man är verksam som avgör hur bra notläsare du måste vara.

”Man kan lära ut pop, rock och blues o.s.v. helt utan noter i min mening. MEN när eleven når den nivån att hen behöver introduceras i harmonilära och liknande så underlättar det något oerhört att jobba med noter”.

Det framkommer att många respondenter anser att det går att undervisa upp till en viss nivå men när eleven vill gå vidare blir det svårt utan notläsningsförmåga.

4.4 Respondenternas arbetsområden avgör hur viktigt de anser att det är med god notläsningsfärdighet

Undersöks resultaten utefter respondenternas primära arbetsområde framgår att de som ofta arbetar inom teater/musikal anser att det är viktigare med notläsning än de som till exempel arbetar mycket med artistkomp vilket kanske inte är överraskande. Dessa respondenter anser även att de själva besitter hög grad av notläsningsfärdighet, det vill säga de har tillräckligt god notläsningsfärdighet för att klara alla sina uppdrag som musiker. Anmärkningsvärt är att denna grupp respondenter anser att det är ”viktigt” för en yrkesverksam elgitarrist att besitta god notläsningsförmåga men inte ”mycket viktigt” och att det är fullt möjligt att klara sig som elgitarrist utan några som helst notläsningsfärdigheter. Dock anser de inte att elgitarrister kan klara sig som pedagoger utan notläsningskunskaper.

Tittar vi istället på dem som har svarat att de aldrig arbetar inom teater/musikal så går åsikterna mer isär angående hur viktigt de tycker att det är för en elgitarrist att kunna läsa noter, från oviktigt till mycket viktigt. Enkätsvaren visar att 60 % anser att det räcker med att kunna läsa leadsheet. De anser vidare att de har tillräckligt god notläsningsförmåga för att klara sina uppdrag som musiker. Ungefär hälften av denna grupp tycker dock att de inte fått tillräcklig notläsningsträning under sin utbildning. Det visar sig även i det att 80 % i denna grupp vill förbättra sin notläsning (trots detta övar endast en femtedel av respondenterna notläsning regelbundet). Dock anser de att de har tillräcklig notläsningsfärdighet för att arbeta som pedagog. Denna grupp arbetar oftast inom studio/eget material.

Nästa stora arbetsområde är artistkomp. Dessa respondenter anser att de besitter tillräckliga notläsningsfärdigheter, endast 6 % anser att de inte har tillräckliga kunskaper. 25 % anser att notläsningskunskaper är oviktiga och 44 % anser att elgitarrister klarar sig utan att kunna läsa noter. 69 % anser att det räcker med att kunna läsa leadsheet. Gruppen anser i stort att de fått tillräcklig notläsningsträning under sina respektive utbildningar.

Viktigt att observera under denna rubrik är att musikerna rör sig relativt fritt och förmodligen ofta mellan arbetsområdena. Detta betyder att samma personer kan befinna sig i flera av ovanstående grupper.

4.5 Olika syn på notläsning vad gäller musiker- och pedagogverksamhet

När grupper korstabuleras i undersökningen framkommer tydligt att respondenterna anser att det är viktigare med notläsningskunskaper för en pedagog än för en musiker. Dock så anser respondenterna att de i högre grad besitter tillräckliga notläsningsfärdigheter för att arbeta som pedagoger än vad de gör för musikerverksamhet. Det indikerar att de anser att det krävs notläsning på en högre nivå när det gäller arbete som musiker än som pedagog.

På frågan om man kan klara sig som elgitarrpedagog utan några som helst notläsningskunskaper så är respondenterna mer tveksamma än var de var på motsvarande frågeställning för arbete som musiker.

”Det kan man såklart (arbeta som pedagog) om man medvetet väljer bort att jobba med noter. Dock kan man inte jobba inom alla verksamheter kanske”.

”Man kan nog klara sig (som pedagog), men jag anser att man måste ha någon slags minimikompetens för att få kalla sig pedagog – det har med hantverket att göra. Det ska inte vara lärarens brist på kompetens som avgör vad eleverna får lära sig, utan det bör vara ett aktivt val vad som passar olika elever”.

4.6 Elgitarrister anser att elgitarrister är dåliga notläsare

Så många som 92 % av respondenterna anser att elgitarrister är sämre notläsare än andra instrumentalister. Anledningarna till detta anser respondenterna vara att gitarren har instrumentspecifika problem som att samma ton finns på flera ställen på halsen och att man då måste ”lära sig läsa noter flera gånger om”.

”Det finns ett tiotal olika sätt (fingersättning, position) att spela en given melodi. Detta kan vara förvirrande i början. De flesta andra instrument har en tangent/knapp/klaff per ton”.

Vidare nämns anledningar som att elgitarren är ett ”ungt” instrument utan notläsningstradition, att elgitarrister oftare är gehörsmusiker, det är sällan elgitarrister stöter på noter samt tillgången på tabulatur.

”Av dom klassiska anledningarna, tex att samma ton finns på flera ställen. Sen är ju elgitarr ett instrument som kommer mer från en gehörsbaserad tradition, vilket gör ”oss elgitarrister” kanske mindre benägna att läsa noter. Hönan eller ägget..”.

Av respondenterna anser 72 % att gitarren är svårare att läsa noter på än på andra instrument, dels för att samma ton finns på flera ställen men även för att gitarr inte är optimerat för notläsning med instrumentspecifika tekniker som bends, slides och användning av öppna strängar. Även TAB:s anges som anledning till att elgitarrister är sämre notläsare.

”Det är ett instrument som de flesta lärt sig via gehör eller TAB. Förebilderna är nog ofta inga direkta notläsare utan gehörsmusiker”.

I föreliggande undersökning framkommer att 78 % vill förbättra sin notläsning. Dock övar endast 36 % aktivt notläsning.

4.7 Elevens intresse bör styra notläsningsundervisningen

Angående när notläsningsträningen ska börja visar svaren på skillnader. Dock är många respondenter i sina öppna svar inne på att pedagogen bör vänta tills eleven fått en grundläggande färdighet på instrumentet, dels för att det kan vara svårt med notläsning om man samtidigt måste fokusera på att traktera instrumentet men framför allt för att eleven ska behålla intresset.

”Det är nog vettigt att skapa sig en grund för spelet innan man tar in notläsningen som en del av undervisningen”.

”Jobbar du t.ex. på en grundskola där du har mycket unga elever så tror jag att det är viktigare att lära ut rent fysiskt hur man spelar och ta noter senare”.

Många menar att intresset för musiken ska komma först och först när eleven själv vill gå vidare med notläsning bör notläsningsundervisningen starta.

”Viktigt att fånga intresset från början, notläsning kanske inte är det som överensstämmer bäst med bilden av elgitarr som eleven har. Känns som förväntningarna ligger någon annanstans. Men i dialog med eleven kan det säkert gå fint att starta tidigt om intresset finns”.

”Tycker inte att man ska fokusera på notläsning till nybörjare överhuvudtaget. Fokusera på gehörsspel och musikglädje för att väcka intresset. Notläsning kan smygas in efter hand”.

”För att man ska förstå vikten av notläsning krävs det att man blivit lite äldre och spelat ett tag. Detta varierar helt från fall till fall. Men det ska på nåt sätt finnas en vilja och en förståelse hos eleven”.

En majoritet anser att notläsning bör integreras löpande i undervisningen och inte presenteras som fristående moment. Dock visar öppna svar att flera respondenter efterlyser en blandning av metoderna. Vidare framkommer att 70 % anser att elgitarrundervisning ska vara övervägande gehörsbaserad och ingen anser att den ska vara övervägande notbaserad. 28 % eftersträvar en jämn fördelning.

Vad gäller användandet av TAB så är det mycket vanligt att respondenterna använder dem i sin undervisning (88 %), dock i olika utsträckning.

”Större delen av undervisningsmaterialet är TAB. Marknadsstyrt helt enkelt. Jag anser att TAB-läsning inte är negativt på grund av mängden material som är tillgängligt. Blir mest ett bekymmer vid högre nivå, d.v.s. professionella sammanhang och högre utbildning”.

Hälften av respondenterna ansåg dock att TAB:s gör eleverna mindre motiverade att lära sig läsa noter. 80 % anser att TAB:s är ett bra komplement i undervisningen.

4.8 Sammanfattning av resultat

Sammanfattningsvis visar resultaten:

- Att de flesta respondenter ligger i åldersspannet 26-40 år.
- Att 75 % har högskoleutbildning.
- Att de flesta har sina musikeruppdrag inom ”artistkomp”, ”coverband/dansband” samt ”eget material/originalmusik”.
- Att de flesta är (eller har varit) verksamma som pedagoger inom musikskola, studieförbund, gymnasium samt privatundervisning.
- Att de äldre respondenterna värderar sin notläsningsfärdighet högre än de yngre.
- Att de som arbetar inom teater/musikal anser att det är viktigare med notläsning än de som inte arbetar inom detta område.
- Att respondenterna anser att det är viktigare för en pedagog att vara en god notläsare än det är för en musiker.
- En överväldigande majoritet anser att elgitarrister är sämre notläsare än andra instrumentalister.

5. Diskussion

Jag har uppfyllt studiens syfte som var att få kunskap om hur elgitarrister tillika elgitarrpedagoger i Sverige idag uppfattar värdet av goda färdigheter i notläsning för att kunna dra slutsatser om när och hur notläsningsundervisning för nybörjare bör inledas inom den frivilliga musikundervisningen. Jag sökte även samband mellan informanternas bakgrund såsom ålder och utbildning och deras syn på notläsning samt skillnader mellan arbetsområde och syn på notläsning. om elgitarrister är sämre notläsare än andra instrumentgrupper och i så fall varför, hur fördelningen mellan gehörsbaserad och notbunden inläring bör se ut och till sist vad tabulatur har för funktion i undervisningen.

Jag börjar med att diskutera resultaten vad gäller skillnader och likheter i respondenternas attityder till notläsning. Sedan diskuteras notläsning inom undervisningen och till sist en diskussion kring notläsningens betydelse för musiker och för pedagoger.

5.1 Samband, skillnader och attityder

Generellt sett har resultaten visat att en majoritet av respondenterna anser att det går att arbeta som elgitarrist utan notläsningskunskaper och en ännu större majoritet anser att man dessutom läsa kompskisser så klarar man sig i hög grad. Dock anser de att man då är begränsad i vilka jobb man kan åta sig. En tendens som visar sig är att elgitarrister söker sig och håller sig till de jobb de behärskar. Många angav att de ville bli bättre på att läsa noter men endast en liten del av respondenterna övade aktivt notläsning. Detta kan indikera att utbildningen är viktig vad gäller notläsning, det vill säga den notläsningsnivå elgitarristerna kommer upp till under sin utbildning verkar vara den nivå de stannar på i stor utsträckning. Detta visar sig även i det att många respondenter anser att det varit för lite fokus på notläsning under deras respektive utbildningar. En skillnad som märks i undersökningen är att äldre respondenter värderar sin notläsningsförmåga högre än de yngre trots att de yngre i högre utsträckning studerat på högskola. Detta kan bero på populärmusikens ökade status, både i samhället och inom institutionerna, de senaste decennierna och attityden hos yngre musiker vad gäller gehörsbaserad musik och de traditioner som finns i denna musik. Detta antyds även i det att de äldre respondenterna anser att de i högre grad fått adekvat notläsningsträning under sina utbildningar. Resultatet kan kanske kopplas till att undervisningen för popmusiker tidigare "klämts" in i klassiska undervisningsmetoder med mer notläsningsfokus men att detta har varit under uppluckring de senaste åren (Green, 1997).

Ett intressant resultat är att respondenterna i hög grad anser att det är viktigare för en pedagog att vara en god notläsare än vad det är för en musiker. Dock verkar det då röra sig om notläsning på en lägre nivå.

5.2 Notläsning inom undervisningen

Med undervisning avses i föreliggande undersökning främst undervisning i frivillig musikverksamhet inom kommunal musikskola, privat musikskola, studieförbund, folkhögskola samt privatundervisning, det vill säga undervisningsformer där läraren har en stor frihet att lägga upp undervisningen på det sätt han eller hon finner lämpligast. Inom musikgymnasium, grundskola och högskola är undervisningen mer styrd av styrdokument från skolverket och lärarens inflytande på vad som ska läras ut samt i vilken ordning är mer begränsad.

5.2.1 Notläsning, en kognitiv och motorisk process

Att notläsning är en komplex process får stöd i neurologiska studier (Blix, 2004) och Rostwall & West beskriver i sin undersökning från 2001 instrumentallektioner där eleverna utsätts för mycket komplicerade samtidiga processer både kognitivt och fysiskt. Under dessa moment får de lite eller ingen hjälp av lärarna vad gäller det fysiska/motoriska utan allt fokus ligger på avkodningen av notbilden. De menar att sådana arbetssätt fördröjer och försvårar möjligheterna att utveckla notläsningen (Rostwall & West 2001). Detta stöds som tidigare nämnts av McPherson & Gabrielson (2002) som menar att notläsningsundervisningen bör vänta till dess att eleven har en grundläggande teknisk färdighet på sitt instrument. Även Hilde Blix (2004) menar att även om det är viktigt med en tidig start för att bli en bra notläsare så måste pedagogen vara medveten om elevens kunskapsbank, till exempel motorik och gehör och får stöd av Green som menar att pedagoger måste ta hänsyn till elevens önskemål och inlärningstilar (Green, 2010). Resultaten i föreliggande studie visar att flera respondenter menar att elevens intresse och musikaliska mognad måste avgöra när notläsningsundervisningen ska börja.

Många av respondenterna är inne på att den motoriska och tekniska färdigheten bör vara i någon mån utvecklad innan notläsningsundervisningen startar. Det finns även forskning som visar på att elever som blir undervisade på gehör ofta blir bättre på att spela och uppnår samma notläsningsförmåga trots att de börjar senare med notläsning (McPherson & Gabrielson, 2002). Enligt Rostwall & West (2001) har forskning visat att alltför tidig fokusering på spel efter noter har visat sig hämma utvecklingen av musikaliskt tänkande och förmågan att spela efter gehör men att erfarenheter och undervisning i gehörspel och improvisation istället förbättrar elevens färdigheter i notläsning. Av den tidigare forskningen samt resultaten i föreliggande undersökning kan man dra slutsatsen att pedagoger måste avgöra från fall till fall när det är lämpligt att starta notläsningsundervisningen. Elevens förkunskaper, mognad, intresse och färdighet på instrumentet bör vara avgörande faktorer.

5.2.2 Gehör och notläsning

I föreliggande undersökning anser en majoritet av respondenterna att instrumentalundervisning i elgitarr ska vara övervägande gehörbaserad dock med inslag av notläsning när tiden är mogen för detta. Ingen respondent var för en övervägande notbaserad undervisning. Detta stöds även i diverse litteratur inom området.

I sin skrift *Den kommunala musikskolan – en resurs i kulturlivet* (1984) poängterar Svenska Kommunförbundet bland annat vikten av gehörspel, improvisation och fritt skapande i undervisningen inom den kommunala musikskolan. Skriften betonar även vikten av att eleverna får lära sig en funktionell teknik redan från början. Vidare menar Svenska Kommunförbundet att instrumentalundervisning bör inledas med en period av gehörspel för att främja en motorisk utveckling i första hand. När notläsningen introduceras bör det ske successivt och med utgångspunkt från (för eleven) välkända stycken så att ljud och notbild kopplas samman (Svenska Kommunförbundet, 1984). Hur undervisningen går till i praktiken saknas dock övergripande forskning kring men den forskning som finns i ämnet indikerar att instrumentalundervisningen inom kommunala musikskolan i många fall följer gamla traditioner med notbunden undervisning (Rostwall & West, 2001).

McPherson & Gabrielson (2002) menar att gehörspel är en viktig förutsättning för att bli en bra notläsare och att notläsningsundervisning ska utgå från för eleven känd musik, det vill säga att ljudet bör föregå tecknet (sound should precede the sign). Detta kan även jämföras med språkinläring där ljudupplevelsen kommer långt före tecknet (Blix, 2004).

5.2.3 Elevens intresse, mognad och instrumentfärdighet bör avgöra när notläsningsundervisningen ska påbörjas

Resultaten visar att respondenterna anser att det ska vara elevens mognad och intresse som avgör när notläsningsundervisningen bör starta. Det stöds av forskning av till exempel Lilliestam (1995) som beskriver att barns tidiga undervisning i musik bör vara gehörsbaserad för att de inte ska tappa intresset. Det finns annars en risk att eleven ser notläsningen som ett nålsöga som måste passeras innan eleven får ägna sig åt sådant som denna är intresserad av (Rostwall & West, 2001).

Resultaten visar att respondenterna anser att undervisningen bör starta med en period av gehörsundervisning och noter kan föras in successivt när tiden är mogen för detta. Den tidiga gehörsundervisningen bör enligt Lilliestam (1995) baseras på de inlärningsstrategier man själv besitter, till exempel ”plankningsövningar”, det vill säga att med hjälp av gehöret lära sig stycken. Han menar vidare att terminologi och analyser kring musiken bör utgå från det funktionella och kulturella sammanhang som musiken fungerar i (Lilliestam, 1995). Detta är antagligen även ett bra sätt att lära ut (överföra) en del av den tysta kunskap som finns kring instrumentet. Mot bakgrund av resultaten i Rostwall & Wests studie kan man dra slutsatsen att gehörspel i instrumentalundervisningen utvecklar elevernas kunskaper i musik på ett mer generellt plan än vad endast notbunden undervisning gör och förbereder eleven på andra situationer såsom samspel med andra (Rostwall & West 2001).

Av resultaten och bakgrundslitteraturen (Blix, 2004; Gabrielsson, A. & McPherson, G-E., 2002; Lilliestam, 1995; Olsson, 2003; Rostwall, A-L. & West, T., 2001) framgår att notläsningsundervisningen bör börja med för eleven kända stycken för att lära sig koppla notbild till ljud och inte tvärtom. Notläsning bör vidare presenteras som en meningsfull aktivitet och kunskap för eleven. Även att använda förkunskaper hos eleven för undervisningen är att föredra, till exempel använda musikexempel som eleven kan relatera till. Det är även viktigt att inse att det är stora skillnader mellan elevernas utveckling i fråga om notläsning (McPherson & Gabrielsson, 2002). Även att angripa notläsning från olika håll kan vara nyttigt, till exempel inte bara träna att läsa noter utan även att skriva noter själv samt skriva diktat för att ytterligare befästa mönster och bilder och kunna översätta dessa till ljud på samma sätt som inom läs och skriftundervisning (Blix, 2004). Eleverna i ovanstående undersökningar har spelat en mängd olika instrument inom både populärmusik och klassisk musik, resultaten är således inte specifikt knutna till elgitarrundervisning.

I föreliggande undersökning framgår vidare att respondenterna anser att notläsning bör presenteras både som ett separat moment och som en integrerad del i undervisningen, det vill säga tillfällen där notläsning tränas endast för notläsningens skull och andra tillfällen där notläsningen integreras i annat undervisningsmoment som till exempel instudering av nytt material.

5.2.4 TAB och läromedel

Undersökningen visar att det är mycket vanligt att använda tabulatur i undervisningen. Det är inte överraskande då det för instrumentet elgitarr finns det en enorm mängd läromedel som presenteras i form av TAB:s (till exempel Rockgitarristen 1&2, Sallman & Silén 2009) för att inte tala om den mängd material som finns tillgängligt via internet (för exempel se www.ultimate-guitar.com). Rock, pop, folkmusik och jazz är alla stilar som har en annan bakgrund än den musik som format instrumentalundervisningen traditionellt sett och är även de stilar som det fokuseras mest på i undervisning på elgitarr. Notsystemet är inte i fokus inom dessa genrer och lärande sker traditionellt sett på helt andra sätt, till exempel gehörsvägen genom att lyssna på förebilder, muntligt genom att lära sig av vänner och

skriftligt genom tabulatur (Rostwall & West 2001). Respondenterna menar att TAB:s (rätt använt) är ett bra komplement till elgitarrundervisningen trots att de menar att det gör elever mindre motiverade att lära sig vanlig notskrift. De anger även TAB:s som en stor faktor när det gäller elgitarristers generella notläsningsförmåga. Tabulatur är dock en mer gitarranpassad notskrift och en större del av uppförandep Praxis för instrumentet får plats i TAB:s jämfört med vanliga noter, till exempel instrumentspecifika tekniker samt den stora fördelen att fingersättningen snabbt kan beskrivas. Sammanfattningsvis visar resultaten att det visserligen finns en risk att TAB:s har en negativ effekt på elevers notläsning men rätt använt är det ett outhärligt hjälpmedel vid elgitarrundervisning.

5.3 Behövs det notläsande elgitarrister?

Det resultat som Alexander Goldmann (2011) redovisar i sitt examensarbete stämmer väl överens med resultatet i föreliggande undersökning. Generellt sett framkommer att respondenterna anser att notläsning inte är en nödvändig kunskap för elgitarrister *i de flesta situationer*. Att kunna skriva och tolka kompskisser, att vara insatt i många olika genrer och att ha bra gehör är i många fall en viktigare kunskap. Detta hör samman med den tysta kunskap som nämns av Lilliestam (1995), Green (2002) och Molander (1996). Att snabbt och utan att det behöver verbaliseras i någon större utsträckning finna sin plats i ett arrangemang eller en låt värderas högt. Detta kan jämföras med det som Molander tar upp i sin bok *"Kunskap i handling"* (1996) där han visar på ett exempel där sjuksköterskor ger verbala men mycket kortfattade instruktioner som de erfarna kollegerna ändå avkodar, något som de mer oerfarna sjuksköterskorna har problem med. Dock poängterar flera av respondenterna i undersökningen att inom vissa genrer eller arbetsområden är god notläsningsförmåga istället en värdefull eller rent av nödvändig kunskap. Viktigt att nämna här är att det är sällan som respondenterna befinner sig i ändarna av skalan "bra notläsningsförmåga-ingen notläsningsförmåga" utan oftast ligger de någonstans längs med skalan, det vill säga de har olika hög grad av notläsningsförmåga.

5.4 Notläsning anses viktigare för pedagoger än för musiker

Attityden till notläsning skiljer sig då respondenterna skiljer mellan professionell musikerverksamhet och arbete som pedagog. I undersökningen framkommer att respondenterna anser att det är viktigare för en pedagog att besitta god notläsningsförmåga än för en musiker. Emellertid visar det sig även att respondenterna anser att det vid arbete som pedagog rör sig om en enklare notläsning, det vill säga notläsning på en lägre nivå än den notläsning man kan stöta på som musiker. Till exempel anser en större del av respondenterna att de har den notläsningsförmåga som krävs för att arbeta som pedagoger än som musiker.

Det verkar föreligga en skillnad mellan det som lärs ut och det som senare krävs av en elgitarrist. Detta kan botten i att undervisning fortfarande påverkas av de traditioner och konventionella tänkande som funnits inom undervisningen och som härstammar från den "klassiska" musikundervisningen med stort fokus på notläsning. Detta tas som sagt upp av Green som ser en fara med att undervisning inom populärmusik pressas in i "klassisk" undervisning (Green, 2010). Dock syns tendenser i undersökningen att det handlar om att man som pedagog har ett ansvar att kunna undervisa i notläsning inte minst för att förbereda eleverna för vidare studier. Detta stöds av Lilliestam som menar att musiklärare idag måste besitta en slags "tvåspråkighet", det vill säga behärska både notbunden inläring och gehoarsinläring. (Lilliestam, 1995).

5.5 Är elgitarrister sämre notläsare? Varför?

En överväldigande majoritet av respondenterna anser att elgitarrister är sämre notläsare än musiker som spelar andra instrument. Anledningarna till detta kan vara många. Flera respondenter anger rent instrumenttekniska anledningar som det faktum att samma ton finns representerad på en mängd platser på instrumentet samt att elgitarrrens konstruktion gör att man kan spela i två ”riktningar”, horisontellt och vertikalt. Detta försvårar notläsningen till viss del. Dock är det uppenbart att det är möjligt att bli en god notläsare på elgitarr så detta får nog begränsas till en delförklaring.

Många respondenter talar om traditioner och undervisningstraditioner på instrumentet som gör att elgitarrister utsätts för mindre mängd notläsning än andra instrumentgrupper. Till exempel saknas i stort orkestrar att öva i samma sätt som till exempel blåsare ofta har. Detta nämns även av Olsson (2003) samt av Lilliestam (1995).

Olsson menar även att många gitarrister dessutom börjar som självlärda och när de sedan kommer i en undervisningssituation har de redan avsevärda färdigheter på sitt instrument. Att då ”börja om” med notläsning kan göra att de tappar motivationen för notläsning.

Andra anledningar som nämns är att elgitarrren utvecklats i första hand som kompinstrument, att elgitarrister och deras förebilder främst är gehörsmusiker (Lilliestam, 1995). Sist men inte minst anges tillgången på tab:s som en anledning till att elgitarrister är sämre notläsare. Som en åtgärd för att ändra detta anger flera respondenter att införandet av gitarrorkestrar eller notläsningsklasser för elgitarrister borde vara ett bra sätt att ge unga gitarrister mer mängdträning i notläsning.

5.6 Metoddiskussion

Hur insamlingen av data har gått till framgår av kapitel 3. Jag anser att den använda metoden med en enkätundersökning har både förtjänster och brister. Till förtjänsterna hör möjligheterna att jämföra absoluta tal mellan olika företeelser och därigenom kunna dra vissa slutsatser. En nackdel med metoden är att föreliggande undersöknings ämne ibland föranleder respondenterna till att vilja utveckla sina resonemang och de ges inom ramen för denna undersökning små möjligheter till detta. I en större undersökning hade det nog varit möjligt att nå djupare in i ämnet om man kombinerat enkätundersökningen med intervjuer.

5.6.1 Validitet och reliabilitet

Reliabiliteten hos en enkät som mätinstrument ligger bland annat i att se till att enkäten och frågorna uppfattas på det sätt som det är tänkt (Patel & Davidsson, 2011). Jag inledde därför arbetet med undersökningen med att genomföra en pilotstudie för att just säkerställa att det skulle uppkomma så få missförstånd av frågorna och enkätverktyget som möjligt. Resultatet från pilotstudien tolkade jag som att det inte varit några oklarheter med formulärens utformning. När sedan den riktiga enkäten skickades ut inleddes den med samma beskrivning av hur frågorna var strukturerade och jag uppfattar att det inte uppstått speciellt många missförstånd när det gäller enkätens frågor. Där det varit frågor som kunnat ge svar som inte passade in i enkätens svarsalternativ har jag lämnat plats för öppna svar där respondenterna kunnat förtydliga sig. Jag har inte sett några tecken på att någon hoppat över någon fråga vilket enligt Patel och Davidson kan vara ett tecken på hög reliabilitet (Patel & Davidsson, 2011). Enligt Trost kan man dela upp begreppet reliabilitet (för enkätundersökningar) i komponenterna kongruens, precision och konstans. Kongruens innebär att man ställer ett antal likartade frågor och jämför svaren på dessa (Trost, 2012). Till föreliggande undersökning

förbereddes inga frågor specifikt för att mäta kongruensen. Vad gäller precision så har alla respondenter mötts av samma enkät och samma uppställning av frågor. Under vilka förhållanden såsom var och när de fyllt i enkäten finns ingen möjlighet att känna till. Då enkäten är tänkt att mäta attityder finns det ju en risk att det jag mätt inte är konstant för samtliga respondenter utan möjligheten finns att några ändrar inställning i vissa frågor framöver. Jag utgår dock ifrån att enkäten har mätt attityderna som respondenterna hade då de fyllde i enkäten (Trost, 2012).

Vad gäller validiteten är enkäten delvis utformad för att mäta attityder och jämförs svaren på de slutna frågorna med svaren på de öppna frågorna (där detta är möjligt) överensstämmer dessa med varandra i hög grad, detta kan i någon mån sägas vara en form av samtidig validitet (Patel & Davidsson, 2011). När det gäller frågor rörande arbetsområden och utbildning anser jag att validiteten är hög eftersom det inte rör sig om attityder utan verktyget har mätt det som avsetts att mätas till exempel inom vilka områden respondenterna arbetar. Det som kunde ha gjorts för att öka validiteten vore att ha genomfört intervjuer med några av respondenterna för att kunna jämföra resultaten och på så sätt höja öka den simultiga validiteten (Patel & Davidsson, 2011).

5.7 Vidare forskning

Intressant vore att göra om denna undersökning men på en helt skild instrumentgrupp som till exempel blåsare, sångare eller pianister och kunna jämföra de resultaten mot resultaten i föreliggande undersökning, exempelvis i frågan om hur viktigt det är med god notläsningsförmåga. Att genomföra undersökningen i andra länder skulle även det vara intressant för att se om det föreligger nationella skillnader i synen på lärande och notläsning i synnerhet. En annan vinkel vore att göra undersökningen och som respondenter ha klassiska musiker och popmusiker. Det vore även intressant att undersöka varför det föreligger en skillnad mellan vad som lärs ut under undervisningen och vad som sedan behövs i arbetet som musiker.

Det har varit intressant att genomföra denna undersökning, sammanställa rapporten och analysera resultaten. Några resultat var oväntade, till exempel att respondenterna verkar anse att det är viktigare med goda notläsningskunskaper för en pedagog än vad det är för en musiker, medan andra resultat stämde bra överens med min egen uppfattning, till exempel att elgitarrister generellt sett läser noter sämre än andra instrumentalister och att det inom många typer av arbetsområden inte är viktigt med bra notläsning.

6. Litteraturförteckning

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Musiknotation>. (Hämtad 2012-09-27)

Blix, H. (2004). *Notelesing, hva slags lesing er det?* Tromsø: Eureka Förlag, Högskolan i Tromsø.

Bonniers musiklexikon. (2003). Stockholm: Albert Bonniers förlag AB

Bonniers musiklexikon. (1981). Stockholm: Albert Bonniers förlag AB

Engström, J. & Peterson, P.A. (2007). "Vad har noter med rock att göra?" *Fyra lärares syn på gehörsbaserad undervisning i ensemble* (Examensarbete vid Luleå tekniska universitet).

Gabrielsson, A. & McPherson, G-E. (2002). *The Science & Psychology of Music Performance: Creative Strategies for Teaching and Learning. From Sound to Sign.*: Oxford University Press.

Goldmann, A. (2011). "Verklighetsförankrad elgitarrundervisning-vad yrkesverksamma musiker och pedagoger anser att en elgitarrist bör kunna" (Examensarbete vid Göteborgs universitet).

Green, L (2002). *How Popular Musicians Learn. A Way Ahead for Music Education*. London: University of London, Institute of Education.

Green, L (2010). Musical "learning styles" and "learning strategies" in the instrumental lesson. Some emergent findings from a pilot study. *Psychology of Music* 2012 40:42. s.42-61. <http://pom.sagepub.com/content/40/1/42>. (Hämtad 2012-09-27)

Hansson, M., Eriksson, P. (2009). "Att spela efter noter" *Fyra musikers och instrumentalpedagogers förhållningssätt till notanvändning* (Examensarbete vid Göteborgs universitet)

Holmberg, K. (2010). *Musik- och kulturskolan i senmoderniteten: reservat eller marknad?* Malmö: Malmö Academy of Music. (Avhandling)

Hultberg, C. *Spelande lärande*. Opublicerat manus.

Hultberg, C. (2000). *The printed score as a mediator of musical meaning approaches to music notation in western tonal music*. Malmö: Malmö Academy of Music. (Avhandling)

Lilliestam, L. (1995). *Gehörsmusik*. Göteborg: Akademiförlaget.

Lilliestam, L. (1994). Att spela på gehör, tyst kunskap om musik. *Från runor till Modesty Blaise*. Göteborg: Akademiförlaget, s.157-164.

Molander, B. (1996). *Kunskap i handling*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB

Nationalencyklopedin. *Uppslagsord "konstmusik"*. www.ne.se.

Olsson, H. (2003). *Elgitarrister och notläsning. Är elgitarrister sämre notläsare än andra instrumentalister – och i så fall varför?* (Examensarbete vid musikhögskolan i Piteå, Avd. för musikpedagogik).

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder-Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

- Pitts, S. & Davidson, J. & McPherson, G.. (2000). Developing Effective Practise Strategies: case studies of three young instrumentalists. *Music Education Research*, 2(1), 45–56.
- Rostwall, A-L. & West, T. (2001). *Interaktion och kunskapsutveckling-en studie av frivillig musikundervisning*. Centrum för musikpedagogisk forskning. Kungl. Musikhögskolan. Stockholm: KMH Förlaget. (Avhandling)
- Skolverket (2011). GY11 <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg>. (Hämtad 2013-03-15)
- Skolverket (2013). Folkhögskola <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/karta-over-utbildningssystemet/folkhogskola/vad-styr-verksamheten-1.191455>. (Hämtad 2013-05-12)
- Trost, J (2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur
- Varkøy, Ø. (2008). Øra og Øye: Tre paradokser i skriften om muntlighet og skriftlighet. *Nordisk musikkpedagogisk forskning. Årsbok 10 2008*, 135-166.
- Vetenskapsrådets webbplats, CODEX, <http://codex.vr.se/manniska2.shtml> (Hämtad 2013-05-14)

Bilaga 1

Exempel på leadsheet, kompskiss

BREAK MY STRIDE

(single string)

Intro

The score is written on seven staves. The first staff is the Intro, showing a single string line with notes and rests. The second staff is the Verse, with chords Ebm, Bb, Dm, and Am. The third staff is the Verse, with chords Ebm, Bb, Dm, and C. The fourth staff is the Refrain, with chords F, Bb, C, Am, Dm, Gm, Gm, and Am, ending with D.S. The fifth staff is the Guitar Solo, with chords Ebm, Bb, Dm, and Am. The sixth staff is the Solo, with chords Ebm, Bb, Dm, and C. The seventh staff is the Solo, with chords Fm7, Bb13, Fm7, and Bb13. The eighth staff is the Solo, with chords Gm7, C13, Gm7, and Bb C D. The ninth staff is the Refrain, with chords G, C, D, Bm, Em, Am, Am, Bm, and T:1 fidec. The tenth, eleventh, and twelfth staves are empty.

Verse

Refrain

Guitar Solo

Solo

Refrain

T:1 fidec

Bilaga 2

Missivbrev

ELGITARRISTER OCH NOTLÄSNING

En studie om svenska elgitarrister/elgitarrpedagogers inställning till notläsning

Jag heter Fredrik Vislander och skriver examensarbete på Stockholms Musikpedagogiska Institutet (SMI).

Jag är själv elgitarrist och som sådan nyfiken på elgitarristers förhållande till notläsning.

Bland elgitarrister råder en viss oenighet kring notläsning. Traditionellt sett varierar notläsningsfärdigheten hos elgitarrister mer än inom andra instrumentgrupper som t. ex blåsare. Många elgitarrister klarar dock av att ha framgångsrika yrkeskarriärer utan bra notläsningsfärdigheter, något som kanske skulle kännas orimligt för t.ex. en saxofonist.

Jag är intresserad av hur elgitarrister/elgitarrpedagoger idag uppfattar nyttan och värdet med goda färdigheter i notläsning och då framför allt åvista-läsning och jag hoppas även kunna dra slutsatser om i vilken utsträckning man som elgitarrpedagog bör undervisa i notläsning.

Jag skulle vara oerhört tacksam om ni har tid att delta i min undersökning. Det tar ca 10 minuter att besvara frågorna.

Undersökningen är anonym.

Har Ni några frågor eller om Ni vill ta del av resultatet så maila mig på fredrikvislander@hotmail.com

Tack på förhand! /Fredrik Vislander, SMI

Definitioner:

I min undersökning skiljer jag på ren notläsning (tonhöjd och rytm, åvista) och att läsa kompskisser, harmonier och musikalisk form (vilket jag kommer att benämna att läsa leadsheet).

Bilaga 3

Enkät.

1. Bakgrundfrågor

Kön

- Kvinna
- Man
- Vill ej uppge

Ålder

- 18-25
- 26-30
- 31-35
- 36-40
- 41-45
- 46-50
- 51-55
- 56-

Musikutbildning

- Självlärd
- Erietski gymnasium eller motsvarande
- Folkhögskola, Eftergymnasial, Högskoleförberedande
- Musikhögskola (komplettera nedan)
- Annan:

Annan: _____

Om du svarat Musikhögskola, vilken inriktning?

- Musiker
- Instrumental lärare
- Klasslärare
- Annan

Annan: _____

Hur fördelar sig din tid mellan arbete som musiker och pedagog (ange i % så att total blir 100):

Musiker _____

Pedagog _____

Total: _____

Typ

- facebook
- Övrigt

2. Din verksamhet som musiker

Antal år som verksam musiker

- 0-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- 21-25
- 26-

Inom vilka områden är du aktiv som musiker?

	Aldrig	Sällan	Ibland	Ofta	Mycket Ofta
Teater/Musikal	☐	☐	☐	☐	☐
Studioinspelning	☐	☐	☐	☐	☐
Artistskomp	☐	☐	☐	☐	☐
Coverband/Dansband	☐	☐	☐	☐	☐
Eget material/originalmusik	☐	☐	☐	☐	☐
Annan (ange nedan)	☐	☐	☐	☐	☐

Om Annan, ange:

Anser du att du besitter tillräckligt god notläsningsfärdighet för att klara alla dina uppdrag som musiker?

Helt och fullt	Till hög grad	Tillräcklig men inte mer	Inte tillräcklig	Inte alls	Vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hur viktigt anser du att god notläsningsförmåga är för en yrkesverksam elgitarrist?

Mycket viktig	Viktig	Ganska viktig	Oviktig	Helt oviktig	Vet inte
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Anser du att man kan klara sig som professionell elgitarrist utan några som helst notläsningskunskaper?

Ja	Nej	Delvis, förklara nedan
☐	☐	☐

Om du svarade delvis, förklara gärna

Anser du att man kan klara sig som professionell elgitarrist med endast kunskap i att läsa leadsheet?

Ja	Nej	Delvis, förklara nedan
☐	☐	☐

Om du svarade delvis, förklara gärna

Anser du att du fått den träning i notläsning, inom din/dina utbildningar, som krävs för att klara ett yrkesliv som elgitarrist?

Helt och fullt	Till hög grad	Tillräcklig men inte mer	Inte tillräcklig	Inte alls	Vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. Frågor rörande din verksamhet som pedagog

Antal år som pedagog

- 0-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- 21-25
- 26-

Inom vilka verksamheter är du (har du varit) verksam som pedagog?

- Grundskola
- Musikskola
- Studieförbund
- Gymnasium
- Folkhögskola
- Högskola
- Privat undervisning
- Annan

Annan: _____

Anser du att du besitter tillräckligt god notläsningsfärdighet för att arbeta som elgitarrpedagog?

Helt och fullt	Till hög grad	Tillräcklig men inte mer	Inte tillräcklig	Inte alls	Vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hur viktigt anser du att god notläsningsförmåga är för en elgitarrpedagog?

Mycket viktig	Viktig	Ganska viktig	Oviktig	Helt oviktig	Vet inte
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Anser du att man kan klara sig som elgitarrpedagog utan några som helst notläsningskunskaper?

Ja	Nej	Delvis, förklara nedan
☐	☐	☐

Om du svarade delvis, förklara gärna

Anser du att man kan klara sig som elgitarrpedagog med endast kunskap i att läsa leadsheet?

Ja	Nej	Delvis, förklara nedan
☐	☐	☐

Om du svarade delvis, förklara gärna

Anser du att du fått den
träning i notläsning, inom
din/dina utbildningar, som
krävs för att klara ett yrkesliv
som elgitarrpedagog?

Helt och fullt	Till hög grad	Tillräcklig men inte mer	Inte tillräcklig	Inte alls	Vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Inställning till undervisning i notläsning

Hur tycker du att undervisning i notläsning skall gå till?

- Integreras löpande i undervisningen
- Ett separat moment under en lektion
- Annat:

Annat: _____

När är det lämpligt att börja med notläsning?

- Direkt vid undervisningens start (så fort som möjligt)
- Första terminen
- Andra terminen
- Senare (förklara nedan)

Om du svarade Senare, förklara gärna:

Hur anser du att fördelningen
mellan notbaserad inlärning kontra
gehörsbaserad inlärning bör vara
under en lektion?

Övervägande notbaserad	Mer notbaserad	Jämn fördelning	Mer gehörsbaserad	Övervägande gehörsbaserad
☐	☐	☐	☐	☐

Anser du att man bör separera rytm- och tonhöjdsstråning?

Ja	Nej	Vet ej
☐	☐	☐

Använder du dig av tabulatur i din undervisning?

Ja	Nej
☐	☐

Om ja, i vilken utsträckning?

enstaka gånger	regelbundet	Ofta	använder endast TAB
☐	☐	☐	☐

Anser du att

- tillgången på TABs gör att elever är mindre motiverade att lära sig noter
- TABs är helt av ondo
- TABs utgör ett bra komplement till undervisningen

5. Övriga frågor

Skulle du vilja förbättra din notissättning?

Ja

Nej

Övar du fortfarande notissättning på ett strukturerat sätt?

Ja

Nej

Har elgitarren nackdelar som notissättningsinstrument jämfört med andra instrument, dvs tror/anser du att det är svårare att läsa noter på gitarr än på andra instrument?

Ja

Nej

Vet ej

Om Ja, på vilket sätt?

Tror du att elgitarrister generellt är sämre notissättare än andra instrumentallister?

Ja

Nej

Vet ej

Om Ja, varför?

---

6. Synpunkter och funderingar

Har du synpunkter eller funderingar kring denna enkät så skriv gärna här.

Tack!

Stort tack för att du besvarade denna enkät!

Vill du ta del av den färdiga uppsatsen som denna enkät kommer ligga till grund för, maila mig på fredrikvislander@hotmail.com

Med vänliga hälsningar

Fredrik Vislander, BMI